

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2017

Bc. Renata Pyrochtová

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Centrum školského managementu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trendy v církevním školství zaměřené na střední školy

Trends in church education focused on upper secondary schools

Bc. Renata Pyrochtová

Vedoucí práce: PhDr. Václav Trojan, PhD.

Studijní program: Specializace v pedagogice (N7507)

Studijní obor: Management ve vzdělávání

2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Trendy v církevním školství zaměřené na střední školy vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 20. 4. 2017

.....

podpis

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Václavu Trojanovi za trpělivost s mými dotazy a Mgr. Martinu Čechovi za odborné konzultace v oblasti církevního vzdělávání a umožnění účasti na konferenci církevního školství. Dále děkuji Ing. Jiřímu Vojtěchovi a Ing. Daniele Chamoutové za poskytnutí odborných podkladů. Velké poděkování patří i Ing. Daně Kočkové a PhDr. Romaně Jezberové za korekturu a odborné připomínky v oblasti středního vzdělávání.

ABSTRAKT

Od roku 1990, kdy církve a náboženské společnosti mohou být zřizovateli škol a školských zařízení, jejich počet velmi vzrostl. Práce odhaluje, zda byl vzestup církevních škol v České republice postupný, či většina církevních středních škol vznikla ve tříletém období těsně po sametové revoluci. Dále uvádí důvody popularity církevního školství. Jejím cílem je zmapovat vzestup církevních škol v ČR s bližším zaměřením na církevní střední školství po roce 1989 a jeho oborové zastoupení a porovnat ho s oborovým zastoupením na Slovensku. Nedílnou součástí daného přehledu je i výčet hlavních českých i zahraničních církevních organizací, které se zabývají vzděláváním. Práce vychází z historického vývoje církevních škol a popisuje jejich současné postavení v systému regionálního školství. Metodou kvantitativního šetření, obsahovou analýzou dokumentů, se věnuje otázkám komparace situace v jednotlivých kategoriích vzdělávání v církevním středním školství České republiky a na Slovensku. Pro preciznější uvedení do dané problematiky je stručně popsána i situace v několika dalších evropských státech.

KLÍČOVÁ SLOVA

Církev, školství, trendy, střední školství, křesťanské školy

ABSTRACT

The number of schools and education organizations founded by churches and religious communities increased a lot since 1990, when the political situation made it possible. The dissertation reveals if its increase has been stable, or if most of the secondary church education schools have arisen in three years period just after the Velvet Revolution. Then it states the main reasons for the church schools' popularity in our country. The dissertation aims to map the numbers of church schools, focusing at the secondary schools and its branch representation and compare their branch categories representation in the education system in Slovakia. Moreover, the Czech and foreign church educational organization are introduced.

The dissertation is based on the historical development of church schools and describes its present position in the regional school system. The methodology of quantitative survey – content analysis is focused on the comparison between the Czech and Slovak Republic situation within the categories of secondary school education. To reach a better understanding of the issues, the situation in other EU countries has been outlined briefly.

KEYWORDS

The church, school system, trends, upper secondary schools, Christian schools

Obsah:

1	Úvod	9
1.1	Cíl, výzkumné předpoklady a struktura práce	9
1.1.1	Vysvětlení pojmů.....	9
1.2	Historie církevního školství	11
1.2.1	Novodobá historie církevního školství v ČR po roce 1945.....	11
2	Právní zajištění a financování církevního školství	16
2.1	Mezinárodněprávní předpoklady	16
2.2	Proměny právní úpravy po roce 1989	17
2.3	Financování církevního školství	20
3	Církevní školství v zahraničí	23
3.1	Mezinárodní školské křesťanské organizace	23
3.2	Situace církevního školství ve vybraných zemích EU.....	25
3.3	Církevní školství na Slovensku.....	30
3.3.1	Financování nestátních škol na Slovensku	31
3.3.2	Výchovně vzdělávací programy	31
3.3.3	Srovnávání škol dle zřizovatele na Slovensku	32
4	Přehled církevního školství ČR	33
4.1	Současná situace církevního školství v ČR.	33
4.1.1	Nárůst počtu církevních škol v ČR.....	34
4.2	Právní postavení církevních škol v ČR.....	35
4.3	Pojetí církevních škol v sekularizované společnosti.....	36
4.4	Církevní útvary a organizace zabývající se církevním školstvím v ČR	38
5	Církevní střední školství v České republice v porovnání se Slovenskou Republikou	40
5.1	Výzkumné šetření – předmět a způsob zkoumání	40

5.2	Pojem střední vzdělávání	43
5.2.1	Stupně a kategorie středního vzdělání v ČR.....	44
5.3	Církevní střední odborné školy a gymnázia dle regionů v ČR	47
5.3.1	Region Praha	48
5.3.2	Moravskoslezský kraj	49
5.3.3	Kraj Vysočina	50
5.3.4	Jihomoravský kraj	51
5.3.5	Královéhradecký kraj	51
5.3.6	Středočeský kraj	52
5.3.7	Olomoucký kraj	53
5.3.8	Zlínský kraj.....	53
5.3.9	Plzeňský kraj	54
5.3.10	Jihočeský kraj	54
5.3.11	Ústecký kraj	55
5.3.12	Pardubický kraj.....	55
5.4	Shrnutí současné situace církevního středního vzdělávání v ČR.....	55
6	Situace církevních škol na Slovensku	61
6.1	Církevní střední školství na Slovensku.....	61
6.1.1	Prešovský kraj	64
6.1.2	Košický kraj.....	66
6.1.3	Kraj Žilina	67
6.1.4	Kraj Bratislava.....	69
6.1.5	Nitranský kraj	70
6.1.6	Trenčianský kraj	71
6.1.7	Trnavský kraj.....	71

6.1.8	Banskobystrický kraj	72
7	Porovnání situace církevních škol v České a Slovenské republice	73
7.1	Oborové zastoupení církevních SŠ v ČR a SR	73
7.1.1	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	74
7.1.2	Střední vzdělání s výučním listem.....	75
7.1.3	Střední vzdělání (bez výučního listu a maturitní zkoušky)	76
8	Závěr.....	78
	Seznam použitých informačních zdrojů	80

1 Úvod

Motto: „Takový je příští věk, jak jsou vychováváni příští jeho občané.“ Jan Amos Komenský

Úvodem mé diplomové práce jsou slova Jana Amose Komenského, Moravského biskupa Jednoty bratrské, pedagoga a spisovatele. Tato slova osvětlují mimo jiné i důvod, proč církevní školství úspěšně přetrvává a úspěšně vkročilo i do tohoto milénia.

1.1 Cíl, výzkumné předpoklady a struktura práce

Cílem této diplomové práce je zmapovat situaci v církevním školství v ČR s bližším pohledem na církevní střední školství v uplynulém čtvrtstoletí a porovnat současnou situaci církevního školství se situací církevního školství na Slovensku.

Ve své práci nejprve krátce popíši poměry po roce 1945 a poté se soustředím na situaci po sametové revoluci v roce 1989. Od roku 1990, kdy církve a náboženské společnosti mohou být zřizovateli škol a školských zařízení, počet církevních škol velmi vzrostl. Cílem práce je prokázat, zda byl vzestup církevních středních škol v České republice postupný, či zda většina z nich vznikla v období těsně po sametové revoluci. Práce vyhodnocuje počty církevních škol v ČR s bližším zaměřením na církevní střední školství a jednotlivé kategorie vzdělání a porovná jejich zastoupení podle kategorií vzdělání na Slovensku.

Práce vychází z historického vývoje církevních škol a popisuje jejich současné postavení v systému regionálního školství. Hlavní metodou práce je kvantitativní šetření, především studium dokumentů a to jak sekundární analýza dat (jiné výzkumy, statistiky, archivní data), tak i obsahová analýza dokumentů. Pro lepší pochopení problematiky jsem se účastnila konference církevního školství a konzultovala svou práci s vedoucím sekce církevního školství.

Pro preciznější uvedení do dané problematiky je stručně popsána i situace v několika dalších evropských státech.

1.1.1 Vysvětlení pojmů

Pro účely tohoto textu byl vytvořen seznam zkratk pro dále používané pojmy:

ČBK – Česká biskupská konference je stálý sbor katolických biskupů v České republice. Církevnímu vzdělávání se věnuje sekce církevního školství.

Europass – soubor dokladů o vzdělání, osobních kompetencích, jazykových dovednostech, odborné kvalifikaci a pracovních zkušenostech. Dokumenty Europassu poskytují zaměstnavatelům a vzdělávacím institucím přehledně informace o jejich držiteli ve všech jazycích států EU. Skládá se ze životopisu a evropského pasu dovedností (jazykový pas, doklad o mobilitě, dodatek k osvědčení, dodatek k diplomu a další doklady o znalostech a dovednostech, např. certifikát Europass - doklad o stáži, diplomy, certifikáty a vysvědčení).

ERC – Ekumenická rada církví, o členství v ní se mohou ucházet všechny křesťanské církve, registrované v České republice, pokud souhlasí s její věroučnou bází.

Členské církve: Apoštolská církev, Bratrská jednota baptistů, Církev bratrská, Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická, Evangelická církev augsburského vyznání v ČR, Evangelická církev metodistická, Jednota bratrská, Pravoslavná církev, Slezská církev evangelická augsburského vyznání, Starokatolická církev. Přidruženou církví je v současné době církev římskokatolická.

Jako pozorovatelé mohou být přijaty církve i náboženské společnosti, které souhlasí s cíli ERC, avšak z věroučných či jiných důvodů nechtějí či nemohou být plnými členy ERC. Pozorovatelé nejsou vázáni bází ERC. Mezi pozorovateli patří Církev adventistů sedmého dne, Federace židovských obcí v České republice, Armáda spásy, Církev Křesťanská společenství.

MAPY, KAPY – Výzvy v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OPVVV) - Výzva č. 02_15_005 - Místní akční plány rozvoje vzdělávání (dále MAP) a Výzva 002_15_002 - Krajské akční plány rozvoje vzdělávání (dále KAP).

MP – Mentální porucha.

NÚV – Národního ústavu pro vzdělávání, školského poradenského zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen NÚV) se zabývá podporou rozvoje všeobecného, odborného, uměleckého a jazykového vzdělávání a v oblasti pedagogicko-psychologického, výchovného a kariérového poradenství a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

SOŠ – Střední odborná škola. Zkratka se používá má-li daná škola ve svém názvu „Střední odborná škola.“

ŠaUO – Studijní a učební obory – zkratka používaná na Slovensku.

ŠVP – (Školní vzdělávací program) je učební dokument, který si každá mateřská, základní nebo střední škola v České republice vytváří na základě požadavků rámcového vzdělávacího programu pro daný obor vzdělávání. Legislativně je zakotven v zákoně číslo 561/2004 Sb.

1.2 Historie církevního školství

Školství nemůže upřít základní roli ve svém rozvoji církvi. Církev byla v našich zemích právě tak jako jinde ve světě prvním nositelem vzdělanosti. Při zrodu existence českého státu tedy v počátcích 9. století přišli na Velkou Moravu slovanští věrozvěstové Konstantin a Metoděj. Podíleli se i na zakládání prvních škol, kde výuku zastával kněz. i ve středověku patřil vliv církve k nejvýznamnějším podporovatelům vzdělanosti, samotná Karlova univerzita byla založena Karlem IV se souhlasem papeže Klementa VI.

Později byly církevní školy zakládány vedle světských škol a sloužily především dětem věřících dané církve.

Podrobněji se dále budu zabývat pouze novodobou historií, která se přímo vztahuje k cíli práce, tedy porovnání současné situace v jednotlivých kategoriích středního vzdělávání v České republice a na Slovensku.

1.2.1 Novodobá historie církevního školství v ČR po roce 1945

Období po druhé světové válce přineslo rozsáhlé oživení českého školství. V letech 1945-1948 byly školy, do té doby omezené, nebo uzavřené včetně církevních (uzavřené bylo například arcibiskupské gymnázium v Bubenci či církevní gymnázium na Velehradě) opět obnoveny. Výjimkou byly samozřejmě židovské náboženské školy, které vzhledem k ohromným ztrátám na životech obnoveny být nemohly. (Horák, str. 46-48) Dekret prezidenta republiky č. 132/1945 Sb. (o vzdělání učitelstva na pedagogických a jiných fakultách (odděleních) vysokých škol (§1)) ale způsobil zánik učitelských ústavů, protože nebyly zahrnuty do škol vysokých, ale středních. Tato právní úprava sice neměla

proticírkevní charakter, ale postihla katolické učitelství, vedené převážně ženskými řeholemi.

Negativním předělem pro církevní školy byl únorový komunistický puč roku 1948. V první fázi probíhala diskreditace církevních škol, příliš se nedařila, přesto docházelo i bez odůvodnění k výměně ředitelů naprosto necírkevními osobami.¹ V další fázi přistoupily právní předpoklady – nový školský zákon z dubna 1948 i ústava z 9. 5. 1948. Zákon o jednotné škole zasáhl významným způsobem do školského systému mimo jiné tím, že pominul alternativu soukromého školství. Nejprve ale umožnil dosavadním soukromým a církevním vlastníkům škol stanovení výjimek zvláštním zákonem. Proto docházelo k postátnění dosavadních církevních škol postupně, nikoli najednou. Posledních asi sto škol bylo přepsáno na školy světské v průběhu roku 1949, zbytky byly zlikvidovány v dubnu 1950. (Horák, 2011, s. 50-52)

1.2.2 Obnova církevního školství po roce 1989

Po „sametové revoluci“ v listopadu 1989 začaly vznikat první církevní školy již v létě 1990. Čím byla tato rychlost umožněna? Především mnohaletou utajovanou intelektuální iniciativou některých křesťanských organizací, která posloužila ke vzniku Ústředí křesťanských škol v Praze v lednu 1990. Koordinátory této organizace byli JUDr. Jiří Rajmund Tretera a RNDr. Petr Heřman, zástupce Klubu přátel bratrských škol. Na podzim 1990 se ústředí zabývalo také připomínkami k návrhu zásad zákona 564/1990 Sb. (zákon České národní rady o státní správě a samosprávě ve školství).

Na začátku roku 1990 vystupovalo Ústředí společně s nově se formujícími školami soukromými, protože zástupci církevních škol nejprve předpokládali, že církevní školy budou soukromé. Ministerstvo školství nicméně chápalo církevní školy jako školy o veřejném charakteru, díky čemuž jsou náklady na provoz hrazeny státem stejně jako u škol státních. Církevní školy tedy nejsou zakládány jako instituce provozované za účelem zisku, jejich úkolem je na provoz škol jimi zřizovaných dohlížet. Dalším krokem k obnově církevních škol bylo získání budov vhodných pro výuku. To se začalo dařit díky restitučním

¹ Zábaj Horák - z vyprávění svého otce MUDr. Ivana Horáka, který byl v roce 1948 zákem jedné pražské církevní národní školy. Ihned po únorovém puči bylo vyměněno vedení jejich školy a nová ředitelka byla členkou komunistické strany.

zákonům z let 1990 a 1991 o navrácení části klášterů. Tomu předcházelo zrušení §7 zákona č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, který stanovoval povinnost státního souhlasu k duchovenské činnosti. Toto ustanovení bylo nahrazeno zákonem č. 16/1990 Sb. V budovách, které byly tímto zákonem vráceny, působí množství církevních škol a církevních školských zařízení. Činnost Ústředí křesťanských škol převzala na konci června 1990 Biskupská konference ČSFR, právní předchůdce České biskupské konference.

Zřízení prvních škol bylo umožněno zákonem, 171/1990 Sb., §57 odst. 3, který vstoupil v platnost od června 1990: „*Školy církevní nebo školy náboženských společenství (dále jen „církevní školy“)* jsou církevní základní školy, církevní speciální školy, církevní střední školy...“. Tento zákon zmocňoval ministerstvo školství a ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí k vydání vyhlášky. Tato vyhláška (452/1991 Sb.) byla vydána až 30. 9. 1991. Zpočátku tedy mohla být zřizovatelem školy nejen církev, náboženská společnost, od ní odvozená právnická osoba (diecéze, sbor, farnost), ale i „*náboženské společenství*“. Tento termín byl nápadem vedení Ústředí křesťanských škol.

Mezi první církevní školy patřila například bratrská škola. Její zakladatel nebyla Jednota bratrská, která se od zřízení této bratrské školy distancovala již na jaře 1990, ale občanské sdružení, ekumenicky zaměřený „Kruh přátel bratrských škol“. Jednalo se o necírkevní subjekt, založený v lednu 1990 RNDr. Petrem Heřmanem, biofyzikem zaměstnaným ve fakultní nemocnici v Praze-Motole, členem Jednoty bratrské. Nebylo snadné nalézt vhodnou budovu. Nakonec se podařilo školu umístit v budově základní školy v Praze 4, ul. Plamínková, která církevní škole poskytla zdarma jednu učebnu a v základní škole v Praze 9 na Proseku, kde byla umístěna druhá třída. Škola začala fungovat již v létě 1990 a vyučovat se začalo již začátkem školního roku 1990/1991. Mezitím došlo k vymezení pojmu zřizovatele církevní školy zdvojeným pojmem „církev a náboženské společnosti“ v souvislosti se schválením zákona o církvích č. 308/1991 Sb. (účinného od 1. 9. 1991) a vyhlášky 452/1991 Sb. z 30. 9. 1991. Tato vyhláška stanovuje, kdo může zřizovat a zrušovat církevní školy:

- „státem uznané církve, registrované příslušným orgánem státní správy“ (§1 písm. A)
- a

- *„náboženská společenství“, kterými byla pro potřeby vyhlášky myšlena „sdružení státem uznaných církví evidovaných příslušným orgánem státní správy (§1 písm. b).“*

Škola tedy musela překonat právní problém a stát se součástí registrované církve nebo náboženské společnosti, jinak by nemohla být školou církevní a musela by se stát školou soukromou. Proto se jí v roce 1991/1992 ujala Českobratrská církev evangelická a Kruh přátel bratrských škol se stal jejím poradním orgánem (Horák, 2011, s 57-72). Bratrská škola – církevní základní škola (současný název) sdružuje celkem šest středních a vyšších odborných škol ve čtyřech městech České republiky (Praha, Brno, Olomouc, Náchod).

Zhruba ve stejné době jako výše uvedená Bratrská škola byla založena například i Dívčí katolická škola, Praha 1, Platněřská 4, jejímž zřizovatelem je Arcibiskupství pražské. Myšlenka na založení této školy vznikala dle slov PhDr. Evy Bartoňkové již před listopadem 1989 a souvisela s úvahou poskytnutí vzdělání v křesťanském duchu dívkám bez studijních předpokladů popř. z nefunkčních či sociálně znevýhodněných rodin či dětských domovů. (Horák str. 73-74) Následovaly v rychlém sledu další školy, z nichž většina je katolická. První Lauderova škola (židovská) vznikla v roce 1997. Všechny církevní školy České republiky mají ale společnou myšlenku, nejsou určeny jen dětem daného náboženství a ani neevidují jejich počet, od všech ale vyžadují respekt k náboženským, kulturním a etickým tradicím a hodnotám. To je nepochybně dáno počtem věřících v ČR, zároveň to církvím pomáhá rozšířit běžné povědomí nevěřících o hodnotách, které přináší. Křesťanské, popř. židovské církvi to tedy umožňuje ukázat svou tradici a hodnoty v rámci vzdělávání, což je pro ni v naší sekulární společnosti veliký úkol.

Právní systém ČR ovšem umožňuje založit církevní školu jakékoli registrované církvi nebo náboženské společnosti, která získala oprávnění školy zřizovat. O toto oprávnění může tedy požádat i muslimská komunita. Do budoucna je proto třeba počítat i s problémy, kterým v dnešní Evropě čelí moderní západní společnost a situaci sledovat, aby se na ni bylo možno adekvátně připravit.

„Byť u nás nelze očekávat masivní nárůst počtu muslimských imigrantů a explosivní natalitu jako v zemích západní Evropy, dnes převážně věkově mladá muslimská komunita bude postupem času využívat zdravotnických zařízení či bude pro své děti chtít možnost náboženské výuky jiné, než křesťanské nebo židovské. Rovněž je z hlediska bezpečnostního

praktičtější umožnit náboženskou výuku v oficiálních školských zařízeních, než v domácnosti, nebo pastorační vězňů muslimského vyznání renomovanými duchovními českých muslimských komunit, než je nechat odkázané na islámské kazatele z internetových zdrojů, často pochybného původu.“ (Děkanovská et.al., s. 97)

2 Právní zajištění a financování církevního školství

Ke zjištění skutečného postavení církevních škol v jednotlivých státech je třeba porovnat právní podmínky umožňující jeho činnost. Jako první je třeba zmínit mezinárodní dohody podepsané a ratifikované nejen Českou a Slovenskou republikou, které byly v době vzniku těchto smluv jedním státem, a po svém rozdělení 31. 12. 1992 dále převzaly všechny mezinárodní závazky, ale i všechny dále zmiňované státy.

2.1 Mezinárodněprávní předpoklady

Od 23. 3. 1976, tedy již před listopadem 1989, na našem území platily Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966. První výše jmenovaný dokument obsahuje ustanovení: *„Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství či víru podle vlastní volby a svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať už veřejně, nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováváním obřadů a vyučováním...“* (čl. 18 odst. 1 in Horák 2011).

Ve druhém jmenovaném mezinárodním paktu se socialistické Československo zase zavazuje respektovat svobodu rodičů, případně poručníků: *„zvolit pro jejich děti jiné školy než ty, které byly zřízeny veřejnými orgány, které odpovídají takové minimální úrovni vzdělání, jaká je stanovena nebo schválena státem, a zajišťovat náboženskou a morální výchovu jejich dětí ve shodě s jejich vlastním přesvědčením“* (čl. 13 odst. 3).

Vzhledem k neexistenci církevních a soukromých škol a tedy nemožnosti zvolit jiné, než veřejné školy platily uvedené pakty zcela formálně a začal je skutečně uskutečňovat až demokratický právní stát po roce 1989.

Další mezinárodní pakt Úmluva o právech dítěte, byl podepsán ještě tehdy socialistickým Československem dne 20. 11. 1989 a vstoupil v platnost k 6. 2. 1991, tedy již v době tehdejší České a Slovenské federativní republiky (oficiální název Československa od 23. 4. 1990). Článek 14 §1 této úmluvy stanovuje, že: *„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.“* Dále je uvedeno ve článku 14 odst. 2., že uvedené státy: *„uznávají práva a povinnosti rodičů, a v odpovídajících případech*

zákonných zástupců, usměrňovat dítě při výkonu jeho práva způsobem, který odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem.“ (Horák 2011, s. 54-55)

Posledním mezinárodním dokumentem, který nelze v souvislosti s církevním školstvím opominout, je Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950. Ta vstoupila pro ČSFR společně s Dodatkovým protokolem v platnost k 18. 3. 1992 (Vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.). Omezení, kterým může náboženská svoboda podléhat, formuluje odst. 2 článku 9: *„Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“*

Anglický autentický text zní takto. *„Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance“.*

Dodatkový protokol, čl. 2 upravuje právo na vzdělání v souvislosti s právem na svobodu náboženského vyznání: *„Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoliv funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením“.* (Spratek, s. 65)

2.2 Proměny právní úpravy po roce 1989

Po roce 1989 bylo se změnou režimu a tedy i pohledu na církevní školství nutné upravit stávající legislativu. V té době byla účinná Ústava Československé socialistické republiky ze dne 11. července 1960 č. 100/1960, ve znění pozdějších zákonů. Nový Ústavní zákon č. 135/1989 Sb. byl schválen již 29. listopadu 1989. Církevního školství se přímo týká článek 24 odst. 2, kam byla vložena věta: *„V soukromých školách a církevních školách se může právo na vzdělání zajišťovat za úplaty.“* Tento ústavní zákon tedy již používá termín „církevní školy“ jako odlišný od termínu škol soukromých.

V současné době §8. odst. 6 zákona č. 561/2004 (Školský zákon) definuje církevní školy jako *„takové, jež mohou být zřizovány registrovanými církvemi a náboženskými*

společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy.“ Dále školský zákon č. 561/2004 v §12 nově definoval novou právní formu „Školská právnická osoba“, kterou v současné době používá většina církevních škol.

„Školská právnická osoba je právnickou osobou zřízenou podle tohoto zákona, jejíž hlavní činností je poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených v § 3 a školských služeb podle tohoto zákona.“ (§ 124 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.)

Legislativa školství se po roce 1989 často měnila a to zasáhlo i oblast církevního školství. Nastíháme si tedy alespoň stručný přehled změn, a toho, co konkrétního přinesly. Všechny školské níže uvedené zákony byly nahrazeny již zmiňovaným novým školským zákonem 564/2004 Sb. a posléze jeho další novelou roku 2016.

- Zákon č. 138/1995 Sb. čl. 1, odst. 1 – rozšířil školský systém o vyšší odborné školy. Díky tomu začaly vznikat i církevní vyšší odborné školy. (Tento zákon novelizoval zákony 29/1984 (tehdejší školský zákon) a 76/1978 Sb. (o školských zařízeních). Tento zákon zrušil ustanovení §2 až 6 vyhlášky MŠMT a Ministerstva zdravotnictví ČR č. 452/1991 Sb. o zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společenství, která upravovala zařazování škol do sítě škol a vyřazování z ní.
- Zákon č. 132/2000 Sb. O změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze. Přinesl změnu ve financování církevních škol a školských zařízení - přidělování finančních prostředků přímo MŠMT, nikoli školskými úřady, jako tomu bylo dosud. MŠMT také kontroluje využití těchto prostředků – viz §12 odst. 5 písm. a). (Novela zákona 564/1990 Sb.)
- Zákon č. 284/2002 Sb. (také novela zákona 29/1984 a zákona 564/1990 o státní správě a samosprávě ve školství -§57b ods.1 vložena formulace církevní školy: *„se pro účely tohoto zákona považují za církevní právnické osoby...“* (čl. II. bod 13).
- Zákon č. 182/2003 Sb. (další novela školského zákona) stanovil, že církevní školy zařazené v síti předškolních zařízení, škol a školských zařízení jsou právnickými osobami, totéž platilo pro předškolní zařízení a školská zařízení zřízená registrovanou církví nebo náboženskou společností (čl. 1).

Další legislativou, kterou nelze opomenout ve vztahu k církevnímu školství je Zákon o církvích a náboženských společnostech, plným názvem:

- Zákon č. 3/2002 Sb. Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů. Tento zákon stanovuje (§6 odst. 1), že registrací nabývá určitá církev nebo náboženská společnost právní subjektivitu. Tím mohou při splnění stanovených podmínek získat oprávnění k výkonu „zvláštního práva“ např. zřizovat církevní školy. (§7 odst. 1 písm. e.).

Oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy nyní zakotvené ve školském zákoně, mají ve školním roce 2016/17 téměř stejné církve a náboženské společnosti, jako tomu bylo již ve školním roce 2010/11. Patří mezi ně:

Apoštolská církev, Bratrská jednota baptistů, Církev adventistů sedmého dne, Církev bratrská, Církev československá husitská, Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická, Federace židovských obcí v České republice, Jednota bratrská a Slezská církev evangelická augsburského vyznání (Horák, str. 83-84).

Kromě nich je získala ještě Náboženská společnost Českých unitářů (Přehled zvláštních práv MK ČR). Některé z výše uvedených církví dosud svého práva nevyužily.

Mimo tohoto práva je třeba zmínit ve vztahu ke školství především právo vyučovat náboženství na státních školách.

Náboženská svoboda a s ní korespondující právo na vzdělávání v souladu s daným náboženstvím vychází z listiny základních práv a svobod z 9. 1. 1991 – Čl. 16:

- *„Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám, nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováním obřadu...Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách. Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.“*

2.3 Financování církevního školství

Zatímco ve veřejném školství v současnosti dochází ke změně ve financování, v rámci církevního školství je stále platný způsob financování na žáka. O návrhu změn na financování církevního školství se v současnosti začíná jednat a dojde k nim teprve v následujícím období. V současnosti je státní dotace normativní a za žákem jde z ministerstva určitý balík peněz, normativ. Normativ se netýká údržby budov ani investic do nich, slouží pouze pro přímé a provozní náklady. Normativ stanoví MŠMT ve smyslu §162 odst. 2 školského zákona jako průměrný roční objem výdajů uvedených v § 160 odst. 1 písm. b) školského zákona. Do výše normativů pro rok 2016 pro církevní školství se promítá zvýšení mzdových výdajů, ke kterému došlo ve veřejných školách v roce 2015.

„V případě, že škola celou dotaci nevyčerpá, musí dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech ČR, vrátit nevyčerpatelnou část dotace zpět do státního rozpočtu. O další příjmy své školy se starají sami ředitelé se svými týmy. Snaží se zúčastnit různých rozvojových programů vypisovaných zejména ministerstvem školství. Ty jsou zaměřeny zejména na asistenty pedagoga, učební pomůcky, IT techniku, psychology, speciální pedagogu a podobně. Zřizovateli církevních škol jsou v katolické církvi převážně arcibiskupství a biskupství, řády, řehole i farnosti, u církví sdružených v Ekumenické radě církví jsou to obdobné subjekty s jiným názvoslovím. Tito už nyní značně dotují provoz a investice do škol. Ročně jsou to desítky milionů korun. V roce 2012 to bylo zhruba sedmdesát milionů napříč celým církevním školstvím. V normativu samozřejmě nejsou obsaženy peníze na investice. Ty ve veřejném školství, což jsou školy a školská zařízení zřizovaná obcemi a kraji, dodává zřizovatel.“ (Martin Čech, 2014)

Většina církevních škol se aktivně zúčastňuje konferencí, které se týkají církevního školství, např. Konference církevního školství, která se v roce 2016 konala ve Žďáru nad Sázavou. Tato konference přinášela praktické poznatky nejen díky možnosti setkání s kolegy z jiných škol, kteří řeší stejné problémy. Na konferenci se ředitelé, popř. i učitelé církevních škol dozví nejnovější informace o změnách v připravované legislativě, a mohou případně na místě prodiskutovat palčivá témata legislativy, se kterou aktuálně nesouhlasí a následně je zformulovat a předat k vyřízení asociaci církevních škol, která je poté přednese při řešení legislativních změn. Na rozdíl od situace ve veřejných školách si vzhledem ke vzdálenosti

škol prakticky nekonkurují. Ředitelů církevních škol je méně, ale nejsou tak sami, jako ředitelé škol veřejných, kde na jednu stranu existuje velká konkurence a zároveň se nikdy nemohou sejít všichni a odhlasovat společný postup.

Jednou ze záležitostí, na které se všichni činitelé (ředitelé) církevního školství shodují, je nutnost zabezpečit pro církevní školství srovnatelné financování jako má školství veřejné. Nejen v tom smyslu, aby církevní školy neměly méně, ale i proto, aby některé jeho segmenty neměly více než ve veřejném školství – „aby to nedělalo zlou krev“. Např. pro velká gymnázia je výhodnější financování na žáka, které bylo uplatňováno doposud a církevním školám až do připravované novely financování církevního školství zůstane. Naopak pro malé odborné školy je nově připravovaný systém financování výhodnější. V překlenovacím období bylo školám doporučeno co nejvíce čerpat z dotací EU. Zároveň jim byla přislíbena veškerá pomoc a elektronicky i tištěnou formou obdrželi brožovaný výtisk „Dotační možnosti pro církevní školy poskytované ze zdrojů EU“. Na webu ČBK se po prvotní informaci, sdělené účastníkům konference objevila již v březnu 2017 nová položka s názvem Peníze pro církevní školství. Ta je dále rozdělena na obecné informace pod tituly „Peníze pro církevní školství“, a konkrétní „Informace pro žadatele“ a na další položku „Kariérní řád“. Web tedy pomáhá konkrétními informacemi: např. o EU dotacích, jsou zde různé nabídky, poradna, konkrétní ukázky dobré praxe v čerpání, atd. Dále bude školám zaslána rešerše možností dalšího čerpání z projektů pro Místní akční plány rozvoje vzdělávání (MAPY) i pro Krajské akční plány rozvoje vzdělávání (KAPY), atd. Školám bylo dále doporučeno, aby si do poloviny prosince 2017 zažádaly o tzv. šablony a pokusili se tak získat podporu škol formou projektů zjednodušeného vykazování. Církevní školy se aktivně zúčastňují i krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání. Kraje v současné době hodně podporují zejména odborné vzdělávání, ale i gymnáziím se dařilo čerpat KAPY.

Z účasti na konferenci vyplynulo, že je nutné zjistit koncepci církevních škol, aby bylo možné se zúčastnit více projektů, mít koordinátora projektů, a tím i možnosti získat např. z EU dotací co nejvíce financí. Od prosince 2016 probíhá v církevním školství diskuse o zřízení další funkce při Sekci církevního školství ČBK, a to analytika. Náplní jeho práce by mělo zejména být: poradenství v oblasti čerpání evropských fondů; příprava podkladů k jednáním souvisejícím s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy

České republiky od r. 2020 a odvíjejících se „krajských záměrů“ a materiálů k jednáním s kraji. K březnu 2017 ještě nebyla diskuse ukončena.

Další problém, řešený na této konferenci, se týkal rozdílu financování platů ve veřejném školství a mezd, které dostávají pracovníci v církevních školách. S nástupem kariérního řádu, který se týká veřejných škol, budou muset církevní školy řešit otázku, jak získat více finančních prostředků na mzdy svých učitelů, aby tito učitelé neměli nižší finanční odměnu než jejich kolegové ve školství veřejném.

3 Církevní školství v zahraničí

3.1 Mezinárodní školské křesťanské organizace

Mezi nejznámější křesťanské organizace působící i v naší zemi patří organizace GERFEC, OIEC a CEEC.

GERFEC (Le Groupement Européen pour la Recherche et la Formation des Enseignants Chrétiens Croyants et de toutes Convictions/ European Group for Research and Formation of Christian, Believing and all convictions Teachers), volně přeloženo jako Evropská skupina pro výzkum a formování křesťanů, věřících a učitelů všech přesvědčení, byl založen v roce 1979 a v současnosti má 16 členů. Kromě Česka jsou členy Belgie, Dánsko, Francie, Německo, Řecko, Holandsko, Itálie, Maďarsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Turecko a Velká Británie.

Tato organizace se zaměřuje na rozvoj pedagogiky v multikulturním dialogu mezi lidmi různého náboženství a přesvědčení ve školách a vzdělávacích institucích. Pořádá zejména různé semináře. Poslední se konal v únoru 2014 v Portugalsku (Coimbra). Jeho mottem bylo: „*Learning to live differently as European citizens: Valuating and strengthening of transversal competences in adult education*“, volně přeloženo: Učit se žít jinak jako Evropští občané: Ocenění a posílení mezioborových kompetencí ve vzdělávání dospělých.

Seminář si kladl za cíl sdílet zkušenosti učitelů dospělých v oblasti mezioborových kompetencí nebo měkkých resp. Obecně přenositelných dovedností (netechnických), identifikovat různé úrovně zvládnání měkkých dovedností, rozvíjet teoretické perspektivy měkkých dovedností získaných a prezentovaných účastníky, ohodnotit nástroje, užívané ke zlepšení měkkých dovedností u dospělých, ohodnotit různé nástroje spojené s Europassem, které vedou ke zlepšení měkkých dovedností a netechnických kompetencí. (Gerfec, 2014, vlastní překlad)

OIEC - (Office International de l'Enseignement Catholique) – oficiální název v angličtině: „Catholic International Education Office“ byl založen již v roce 1952. V současnosti má 100 základních členů, mezi něž patří i Česká Republika; 17 přidružených; deset spolupracujících a sedm korespondenčních členů.

Na mezinárodní úrovni jsou aktivity organizace koordinovány pěti regionálními sekretariáty: pro Afriku, Asii, Ameriku, Evropu a blízký a střední východ. Jsou zde zastoupeny státy z celého světa Afrika (37), Asie (11), Evropa (23), Blízký východ (4), Jižní Amerika (13), Oceánie (2) a Jižní Amerika (13).

OIEC propaguje katolickou církví inspirované vzdělávací projekty, podporuje výzkumné studie katolických škol týkající se vzdělávání a způsoby, kterými může pomoci potřebám a požadavkům různých sociálních a kulturních společností, brání svobodu vzdělávání, zajišťuje, aby katolické vzdělávání bylo adekvátně reprezentováno mezinárodními orgány. K zajištění svých cílů OIEC spolupracuje nejen s církevními organizacemi, ale i s mezinárodními organizacemi zapojenými ve vzdělávání.

OIEC podporuje např. literární projekty, čímž pomáhá v boji s negramotností a předčasným ukončováním povinného vzdělávání, což je problém, který se týká 100 miliónů dětí světa (informace UNESCO). Dále je OIEC zakládajícím členem projektu Admov.me (sociální síť katolického vzdělávání), který zahrnuje síť 210.000 škol, cca 44 miliónu studentů a okolo sedmi milionů učitelů, kteří patří ke členům asociace OIEC.

CEEC (Comité Europeen de l'Enseignement Catholique) - anglický název: „the European Committee for Catholic Education“, tedy Evropská komise pro katolickou výchovu patří mezi mezinárodní neziskové organizace. Byla založena v roce 1974 jako regionální sekretariát OIEC. Funguje jako nástroj spolupráce 28 katolických vzdělávacích sítí ve 26 zemích střední, východní a západní Evropy, od roku 1992 i České Republiky, (Slovensko se připojilo v roce 1995). Reprezentuje více než 35 tisíc škol a osm milionů žáků. CEEC mimo jiné také nabízí různé výměnné pobyty ve spolupráci s projektem Erasmus+.

Zaměřuje se zejména na propagaci bezplatného katolického vzdělávání u různých Evropských společností, které se zabývají vzděláváním. V roce 2015 CEEC vydalo rozsáhlou tříjazyčnou (AJ, NJ, FR) publikaci s názvem: „40 let katolických škol v Evropě.“ z této publikace dále čerpám v následující kapitole. V současnosti je hlavním tématem, kterým se organizace zabývá, interkulturní dialog v katolických školách. Zabývají se jím současná i plánovaná valná shromáždění v dubnu (Švédsko) a říjnu 2016 (Ukrajina), či březnu 2016 (Albánie), dále plánované mezinárodní kolokvium na jaře 2019 (Belgie).

3.2 Situace církevního školství ve vybraných zemích EU

CEEC zveřejnilo data monitorující situaci v průběhu let ve třech ročních intervalech: 1993/94, 2003/04 a 2013/14. Celostátní údaje jasně ukazují, že v některých zemích tvoří katolické školy většinu soukromých škol. Např. katolické školy tvoří více než polovinu soukromých škol v Belgii, Španělsku, Francii, Rakousku, Slovensku a Bosně a Hercegovině.

Dále uvedené státy ukazují pokračující nárůst církevního školství: Francie, Dánsko, Velká Británie, Maďarsko a Rakousko, počítáno od roku, kdy bylo po pádu komunistických režimů církevní školství obnoveno, to platí také pro Polsko, Slovensko, Rumunsko, UA, Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Litvu, Chorvatsko a Českou republiku. Část vzrůstu celkového množství studentů katolických škol v Evropě může být tedy připsána také novým členům CEEC. (CEEC, 2015, s. 118-119).

Evangelické kostely „*svobodné /či volné/ církve*“ po úspěšných misích zejména v Americe vytvořily druhou největší křesťanskou komunitu po katolické. Otevírají soukromé konfesní školy jako výrazný cíl jejich mise do západní i východní Evropy. V Rakousku, kde byly „*svobodné církve*“ nedávno legalizovány, vedou 14 škol. V Maďarsku, „*svobodné /či volné/ církve*“ získaly téměř sto škol (pro povinné vzdělávání) k vedení, tj. stejný počet škol jako mají katolické kostely.

Vzhledem k tomu, že se tato práce zabývá trendy církevního školství, je třeba zde zmínit nejen křesťanské, ale i další církve, které se školstvím zabývají či by se mohly o založení církevních škol ucházet.

Nejstarší konfesionální školní systém je nepochybně židovství. Anihilace Židů nacisty zlikvidovala kvetoucí židovské školy a způsobila jim ztrátu, která byla větší a déle trávající než jakákoli jiná v oblasti náboženského školství. V současnosti, zatímco největší židovské komunity najdeme ve Francii, většina židovských škol je v Německu, Rakousku a Švýcarsku. V České republice najdeme pouze jednu MŠ, jednu ZŠ a gymnázium. Ty byly založeny při pražské židovské obci pomocí americké Nadace Rolanda S. Laudera. Na Slovensku není ani jedna židovská škola.

Situace islámu v Evropě je podobná v tom, že soukromé konfesní školy mohou být zakládány pouze v malém množství zemí. Například je třeba zmínit Rakousko s devíti

islámskými školami. Ve Francii po zavedení zákazu nošení šátků na veřejnosti vzrostl počet islámských škol. V zásadě islám, jako každé ortodoxní náboženství, dává přednost zakládání muslimských škol ve státech, kde je náboženskou menšinou.

Ve Velké Británii je většina škol všeobecných (comprehensive), bezplatných a přístupných oběma pohlavím, ovšem existují také výběrové školy (selective schools) zvané také „grammar schools“, které přijímají žáky na základě složení vstupního testu (známého jako 11+ nebo eleven-plus). Dále je možno studovat na školách soukromých.

“Catholic schools form a major part of the faith school picture in England and Wales; in 2010 there were 331 Catholic, 200 Church of England, sixty-one other Christian, nine Jewish, five Muslim, and one Sikh state-funded secondary schools, in fact; 10 per cent of all state-funded secondary age students were in Catholic secondary schools (Department for Education, 2010).” (Casson, 2012)

Hlavní částí obrazu církevního školství Anglie a Walesu tvoří katolické školy, významnou část tvoří také anglikánské školy. Dle údajů Ministerstva Školství UK zde v roce 2010 zde bylo 331 katolických škol, 200 anglikánských škol, 61 ostatních křesťanských škol, devět židovských škol, pět muslimských a jedna státem dotovaná střední škola pro komunitu Sikhů. Celkem deset procent všech státem dotovaných středních škol tedy bylo katolických. (vlastní překlad)

Zajímavá je finanční podpora státu církevního školství v jednotlivých zemích. Informace zde uvedené jsou čerpány ze studie CEEC s názvem „*The financing of Catholic Education*“. Vycházely ze školního roku 1999-2000“ a dokumenty byly v dubnu 2005 aktualizovány dle údajů z roku 2003. z názvu: „Financování Katolického vzdělávání“ je jasné, že zde mluvíme pouze o katolickém vzdělávání. Bohužel zde nejsou jednotné typy údajů, ze kterých by bylo snadné vycházet. Situace je v každé zemi zcela jiná, soustředila jsem se tedy na ty země, kde bylo uvedeno celkové procento státem hrazených nákladů. Informace týkající se budoucnosti katolických škol jsem čerpala ze studie Informace o katolických školách v Evropě 2008 – 2009 („*Information on Catholic Schools in Europe 2008 – 2009*“), konkrétně z odstavců s názvem Budoucnost katolických škol: Problémy a šance („*Future of Catholic Schools: Problems and Chances*“).

V Rakousku jsou platy učitelů včetně učitelů náboženství hrazeny státem. Ostatní náklady hradí příslušná kongregace. V praxi to znamená, že 70 % všech nákladů školy je placeno státem, 30 % je placeno kongregací. Nedostatek nových členů znesnadňuje kongregacím možnost jak udržovat své školy. Jedním z důsledků je zakládání školních asociací a ustanovení laiků na manažerské úrovni nebo i zahrnutí škol do sponzorování diecézí. Na druhé straně podíl žáků v katolických školách v poměru ke všem rakouským školám pomalu ale jistě roste.

V Německu najdeme v současnosti katolické školy ve všech spolkových zemích a jejich právní situace se odlišuje dle toho, ve které spolkové zemi jsou, protože za školský systém jsou zodpovědné jednotlivé země Německa. Především v jeho dřívější západní části jsou církevní školy nejpočetnější z nestátních škol. Ty ovšem tvoří jen malý zlomek v celkové populaci školních dětí, nemají zde tedy tradičně oproti ostatním západním zemím významnou roli. Jsou to především katolické školy (všeobecně vzdělávací a odborné) a evangelické školy, které navštěvují více než tři čtvrtiny všech žáků nestátních škol. (Průcha, 2012)

Zhruba čtvrtina všech německých katolických škol je v Bayernu, 23 % v Jižním Westfálsku, dvanáct procent v Bádensku- Württembersku a stejně i v Dolním Sasku. Dvě třetiny katolických škol jsou školy smíšené, tj. pro chlapce i dívky, 27 % škol je dívčích a čtyři procenta chlapeckých. Zajímavé je, že finanční podpora katolickým školám začíná až po určité čekací lhůtě, na kterou je nárok po dvou až sedmi letech působnosti školy; nicméně byla zde i škola, která musela čekat na podporu celých 10 let. Celkově dle odhadu expertů se dá říci, že max. 40 – 50 % celkových nákladů německých nestátních škol je v průměru financováno státem. Zájem o katolické školy v Německu prudce roste. Většina škol má mnohem více přihlášek, než může přijmout žáků. Problém tkví v tom, že mnoho kongregací nezvládne dále vést své školy. Zatímco před dvaceti lety více než polovina katolických škol byla vedena náboženskou kongregací, tento podíl upadl na čtvrtinu. Takže výzvou budoucnosti zůstává zajistit katolický profil katolických škol. Dalším problémem jsou náklady. Více a více škol musí začít vybírat školné. Vlády všech zemí se zaměřují na vylepšení kvality veřejných škol – zejména nástroji pro interní a externí evaluaci. V tomto kontextu je důležitým krokem formulovat kritéria kvalit pro katolické školy v Německu.

Nizozemsko je naopak patrně v důsledku specifického historického vývoje státem s největším podílem církevních (konfesních) škol v Evropě. To je vzhledem k tomu, že se řadí spolu s Českou republikou k nejsekulárnějším státům zajímavé. Katolické a evangelické církevní základní a střední školy dokonce převládají nad církevními. (Průcha, 2012) Je to také způsobeno školským zákonem z roku 1985, jenž umožňuje založit základní školu každému subjektu, který získá podporu 200 rodičů, respektive 300 rodičů ve velkoměstech. Ten také dostane na provoz školy a mzdy učitelů stoprocentní finanční podporu od státu. Většinou se jedná o některé z mnoha nadací, spolků či církví. V Nizozemí tak nacházíme nejen katolické či protestantské, ale i židovské, islámské a hinduistické základní školy. (Kasper, T, 2007)

Ve vlámské části Belgie tvoří katolické církevní školy také většinu všech škol a to nikoli z náboženských důvodů, ale díky kvalitnějším vzdělávacím výsledkům oproti jiným školám. (Průcha, 2012)

V Dánsku jsou katolické školy podporované vládou do výše 75 % průměrných nákladů veřejných škol. Zbytek je vybírán od rodičů. Běžný příspěvek rodičů katolickým školám činí cca 130 Eur. (údaj ze školního roku 2006-2007). Z důvodu narůstání islámského vlivu je legislativně zakotveno, že náboženství učené ve školách nesmí být fundamentalistické. Zajímavé je, že v průměru pouze 16,7 % žáků a zaměstnanců školy jsou katolíci. Zbytek jsou luteráni a v některých případech i muslimové, popř. nevěřící. To znamená, že je pro dánské katolické školy zvlášť důležité, aby byly katolickými školami a nejen školami pro katolíky.

Francie má celkem okolo 12 mil. studentů z čehož dva miliony studují v soukromých školách a z nich je 95% katolických. Ve Francii platí přísná odluka církve od státu, ale církevní nebo jiné soukromé školy uzavírají tzv. smlouvu o přidružení, čímž podléhají státnímu doзору a mají nárok na státní příspěvek.

Maďarsko s 54,5 % katolíků (údaj z roku 2001), je specifické tím, že zatímco v roce 1997 byla podepsána mezinárodní dohoda mezi Svatým Stolicem a maďarskou vládou, která zaručovala, že katolické školy dostávaly stejný příspěvek od státu jako školy veřejné, se v roce 2004 situace změnila a parlament odhlasoval nižší příspěvek pro školy katolické, než pro školy veřejné. Dále se podle stejného zákona církevních škol netýká růst učitelských

platů. Úroveň katolických škol je velmi dobrá, 15 z nich patří mezi nejlepších 100 škol v zemi. Katolické školy jsou velmi oceňované rodiči, takže zatímco celkový počet žáků klesá (demograficky), počet žáků katolických škol stoupá. Kontakty mezi katolíky, luterány a židy jsou velmi dobré. Problémem je ekonomická situace škol, protože nedostatečný rozpočet práci velmi stěžuje. V některých malých komunitách veřejná škola silně bojuje s katolickými školami o přežití, v jiných regionech je mezi nimi výborná spolupráce.

V katolickém Polsku (cca 95 % obyvatel jsou katolíci) existují katolické školy veřejné, katolické školy privátní s veřejnými právy a katolické školy privátní bez veřejných práv.

- Veřejná škola obdrží 100 % příspěvek na žáka na celý rok. Školy jsou tedy motivovány mít plnou naplněnost. Náklady jsou vypočteny centrálními autoritami a jsou povinné pro místní samosprávu (ta může platit více, ne méně). Odborné a technické školy obdrží o 15 % více než školy všeobecně vzdělávající.
- Privátní škola s veřejnými právy obdrží minimálně padesát procent dotace veřejné školy. Ve skutečnosti obdrží 50 – 100 %, nicméně to záleží na místní samosprávě.
- Privátní škola bez veřejných práv může být dotována státem, ale zcela to závisí na rozhodnutí místní samosprávy.

Náklady na rekonstrukci či opravy budov stát nehradí.

Nárůst katolického školství po roce 1990 (resp. 1992) byl v Polsku z postkomunistických zemí pravděpodobně nejprudší. Komunistickou éru zde přežilo devět katolických škol, v roce 1994 zde bylo již 70 katolických škol a asi 100 „social“ škol. V roce 1997 byl ratifikován konkordát se Svatým Stolicem (v Polsku není odluka církve od státu) a do roku 2007 vzrostl počet katolických škol sedmkrát.

V Rumunsku jsou náklady všech základních a středních škol (tedy i katolických) hrazeny státem. V době vzniku dané studie byla ale v Rumunsku velká ekonomická krize, tedy stát nemohl plně podporovat náklady škol na budovy a renovace.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska je nutno pro přesnější popis situace v katolickém vzdělávání rozdělit na Velkou Británii a Wales, Severní Irsko a Skotsko.

Ve Velké Británii a Walesu jsou náklady katolických škol téměř zcela hrazeny státem. Výjimku činí náklady na opravu budov, kde stát hradí 90 % nákladů. Podle předběžných odhadů je v katolických školách cca 70 % žáků katolického vyznání. Toto číslo se ovšem v rámci škol velmi liší, ve 20 % škol je až 95 % katolíků, ale v deseti procentech škol je méně než polovina katolíků. 62 % učitelů je katolického vyznání – toto procento je vyšší v základních školách (79 %) než ve středních školách (52 %).

V Severním Irsku se 43 % katolického obyvatelstva působí pouze 43 % státních škol. Katolické školy navštěvuje 46 % žáků. Stát hradí 100 % nákladů. Nicméně s postupující sekularizací se zvětšuje zájem o sekulární školy. Některé veřejné iniciativy naznačují, že katolické školy patří minulosti a nepřispívají k budoucnosti.

Ve Skotsku hradí stát také 100 % nákladů všech škol (tedy i katolických). 92 % žáků chodí do státních škol, z čehož je 16 % katolických a navštěvuje je 20 % školní populace. Pouhých 8 % žáků tedy chodí do tzv. „independent“ tedy soukromých škol (na které stát nic nepřispívá), a z toho 3 školy jsou katolické. Problémem katolických škol ve Skotsku je, že se pravidelně stávají terčem médií, ta je neprávem viní z problémů sektářství. Naštěstí, dokud budou tyto školy populární u rodičů, díky nabídce excelentního vzdělání, žádná politická strana proti nim nevystoupí.

Stav financování v České Republice výše uvedená studie zhodnotila následovně: *„Dle současného zákona má stát povinnost financovat katolické školy stejně jako školy veřejné. Ve skutečnosti dotace dosahuje okolo 60 – 70 % nutných výdajů.“*

3.3 Církevní školství na Slovensku

Situace ve školství na Slovensku vycházela při rozdělení Československa v roce 1993 ze stejných podmínek jako v České republice. Bylo zde však mnohem větší zastoupení věřících, především katolíků (68 %), dále necelých 7 % protestantů a 4,1 % osob řecko-katolického vyznání. Slovensko na rozdíl od České republiky konkordát se Svatým Stolicem nejen podepsalo, ale i ratifikovalo. Katolické školství Slovenska po roce 1990 prožilo období velkého rozmachu.

3.3.1 Financování nestátních škol na Slovensku

Financování soukromých a církevních škol: Dle zákona č. 597/2003 Sb. o financování základních škol, středních škol a školských zařízení ve znění pozdějších předpisů, se ze státního rozpočtu ve Slovenské republice zajišťuje financování nestátních škol, ve kterých se vzdělávání považuje za soustavnou přípravu na povolání stejně, jako ve státních školách. Rozpis finančních prostředků z kapitoly ministerstva zřizovatelům nestátních škol na kalendářní rok, vycházející z normativně určených objemů pro jednotlivé školy, je určen také počtem žáků. Normativ tvoří součet mzdového a provozního normativu školy. Podmínky, za jakých mohou být nestátní škole přiděleny finanční prostředky, přesně upravuje již zmiňovaný zákon. Jednou z podmínek na přidělení finančních prostředků je také vypracování správy o hospodaření školy za minulý rok, pokud škola již byla v provozu. Ministerstvo může zřizovatelovi soukromé školy snížit objem finančních prostředků až o patnáct procent za předpokladu, že byl zjištěn nesoulad školského vzdělávacího programu se státním vzdělávacím programem či v případě většího počtu žáků ve třídách než to povoluje školský zákon, popř. pokud byla zjištěna odbornost vyučování jednotlivých předmětů ve školách v rámci školních vzdělávacích programů nižší než 70 %. (Zacharová et. al., s. 5 - vlastní překlad). Je tedy možné konstatovat, že způsob financování církevního školství v Čechách a na Slovensku se neliší.

3.3.2 Výchovně vzdělávací programy

Výchova a vzdělávání se uskutečňují dle státního vzdělávacího programu (u nás rámcový vzdělávací program) a školního vzdělávacího programu. V souladu se školským zákonem ministerstvo vydává a zveřejňuje státní vzdělávací programy a vymezuje povinný obsah výchovy a vzdělávání ve školách dle stupně poskytovaného vzdělávání – tedy zabezpečení obsahu vzdělávání probíhá stejně, jako u nás.

Rovněž tak školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) funguje na Slovensku stejně jako u nás. ŠVP může být i mezinárodní vzdělávací program, který odsouhlasí Ministerstvo. Výchovně vzdělávací činnost ve školských zařízeních se uskutečňuje podle výchovných programů, které musí být v souladu s principy a cíli výchovy a vzdělávání podle školského zákona. Soulad školního vzdělávacího programu se státním vzdělávacím programem, cíli

a principy výchovy a vzdělávání ustanovenými školským zákonem kontroluje Státní školská inspekce. Situace je tedy stejná jako v České Republice.

3.3.3 Srovnávání škol dle zřizovatele na Slovensku

Slovensko se srovnáváním typů škol dle zřizovatele věnuje velice podrobně např. na webu centra vědecko-technických informací Slovenské republiky, který se věnuje podpoře vědy, výzkumu, vývoje, inovacím a vzdělávání. V České republice se podobnými prognózami zabýval Ústav pro informace ve vzdělávání, ten ale byl z rozhodnutí ministra školství, mládeže a tělovýchovy k 31. 12. 2011 zrušen. Od ledna následujícího roku přebralo agendy ÚIV spojené se sběrem a zpracováním dat MŠMT, bohužel žádné srovnatelné prognózy ani studie vypracovány nebyly. Dle informace od Mgr. Martina Čecha, vedoucího sekce církevního školství ČBK, existuje záměr římsko-katolické církve vytvořit dokument zaměřený na církevní školství s pracovním názvem „České katolické školy“.

Na výše zmíněném webu centra vědecko-technických informací Slovenské republiky je publikováno mnoho studií, zabývajících se nejen prognózami kvantitativního vývoje regionálního školství Slovenska, ale i např. sledováním klimatu školy či vztahem žáků k současné škole. Posledně zmiňovaným tématem se zabýval i empirický výzkum, realizovaný na reprezentativním vzorku 2560 žáků základních a středních škol.

Sledováním tohoto jevu na základě zřizovatele školy bylo zjištěno, že žáci církevních škol chodí raději do školy než žáci škol státních - (75,8 % / 59,8 %). Lze konstatovat, že přibližně každý pátý žák základní církevní školy chodí do školy velmi rád, v případě státní školy je to jen 7,6%. Na druhé straně každý desátý žák ze státní základní školy uvedl, že chodí do školy velmi nerad (9,2 %), v církevní škole zastává takový názor jen 6,5 % dotazovaných. Pozitivní pocity vzhledem ke škole o něco výrazněji pociťují žáci církevních než státních škol (87,1% / 80,8%). Zároveň přibližně každý čtvrtý žák církevní základní školy (27,4 %) uvedl, že se ve škole cítí velmi dobře a nenašel se ani jeden, který by se cítil velmi špatně. U žáků státních škol se ve škole cítí zle téměř dvacet procent dotázaných (přesně 19,2 %) a 4,3 % z nich dokonce velmi špatně.

4 Přehled církevního školství ČR

V roce 2016 v ČR působí 130 církevních škol, studuje v nich přes 20 000 žáků a studentů. Církevní školství dále zahrnuje sedm Vysokých škol (Teologické fakulty a semináře) a 21 školských zařízení a středisek volného času.

Největší množství církevních škol u nás je katolických, celkem 110. Zde jsou zahrnuty nejen školy mateřské (28), základní (23), střední (18 gymnázií + 12 Středních odborných škol včetně jedné konzervatoře) a vyšší odborné školy (6), ale počítají se sem i školská zařízení a střediska volného času (21). Některé školy jsou spojené, pokud jde o stupně popř. kategorie vzdělání a zajišťují tedy dětem výchovu a vzdělávání od mateřské školy, přes školu základní až po školu střední, popřípadě vyšší odbornou. (Proto celkový součet škol nesouhlasí.) Vysoké školy jsou započteny v kategorii teologické fakulty a semináře. Čtyři z nich patří k Univerzitě Karlově.

Další církví, kterou je třeba zmínit vzhledem k počtu škol je českobratrská církev evangelická (dále ČCE) s osmnácti školami. Patří sem 7 MŠ, 8 ZŠ, 8 SŠ (z toho jedna konzervatoř) a 3 VOŠ (celkový počet vzhledem k tomu, že některé školy zajišťují více stupňů vzdělání, opět nesouhlasí). (Katalog církevního školství, 2016, údaj u SŠ aktualizován dle vlastního šetření.)

V kategorii církevních škol ostatních zřizovatelů nalezneme křesťanské školy i výše uvedené židovské školy (Lauderovy školy). Lauderovy školy zahrnují tři školy – základní školu (1. a 2. stupně), osmileté gymnázia a mateřskou školu v jedné budově v Belgické ulici v Praze.

4.1 Současná situace církevního školství v ČR.

Církevní školy zaujímají v České Republice specifické postavení po stránce právní i obsahové. Jsou to tradiční instituce a jejich situace je v dnešní sekularizované společnosti odlišná. Při porovnání situace církevního školství u nás a v jiných státech je třeba si uvědomit, že je Česká republika společně s Nizozemím jednou z nejvíce ateistických a sekularizovaných zemí Evropy. Přesto ale patříme ke státům, kde je ústavou na poli vzdělávání zakotven názor, že rodiče mají právo vychovávat dítě v náboženském přesvědčení. Toto právo je vzletně vyjádřeno ve sborníku Political Studies:

“Living well requires being able to reflect critically on and revise any part of our lives, including – crucially for our purposes – our religious beliefs. This comprehensive autonomy

is something to which each of us should have access and something that any recognizably liberal government will protect and even promote, especially in the realm of education.”(Mc Graw, 2015)

Žít dobře znamená být schopen kriticky chápat a ovlivnit jakoukoli část svého života, včetně – a to je pro naše pojednání zásadní – našeho náboženského přesvědčení. Tato široce pojatá autonomie je něco, k čemu bychom všichni měli mít zaručený přístup, a něco, co každá liberální vláda musí bránit i podporovat, zvláště na poli vzdělávání. (vlastní překlad).

Ocenění přínosu církevního školství ukázal i ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, který při příležitosti slavnostního setkání čtvrtstoletí působnosti ČŠI předal 8. prosince 2016 v budově Senátu Parlamentu ČR medaile „*Za zásluhy o rozvoj kvality vzdělávání*“ čtyřem oceněným. Za obnovu církevního školství a zvyšování jeho kvality po roce 1989 toto medaili získal olomoucký arcibiskup Jan Graubnel. (portál ČŠI, 2016)

4.1.1 Nárůst počtu církevních škol v ČR

Počet církevních škol po roce 1989 prudce stoupal, poté se od roku 1998 stabilizoval. Zpráva vývoj školství, z roku 2008/10 na str. 16 udává, že „*od roku 2003 dochází k výraznému nárůstu počtu církevních základních škol*“. Mnou obdržené podklady databáze MŠMT, zpracované do tabulek č.1 a 2 výše uvedenou část textu nepodporují – tj. od daného roku již nedochází k výraznému nárůstu. Předpokládám, že ve zprávě vznikl zavádějící překlep a autor chtěl napsat, že k nárůstu počtu církevních základních škol dochází do roku 2003.

Po roce 2010 nárůst počtu církevních škol značně poklesl, vyšší nárůst lze zaznamenat u předškolního vzdělávání. Aktuální data o předškolním vzdělávání z databáze školství zaslané J. Vančurovou se neshodují s Rejstříkem školství, kde je uvedeno 51 mateřských škol, zatímco v níže uvedené tabulce pouze 49. Dle informace od pí Vančurové „*školy mohou být rejstříku, ale může se stát, že například ještě nemají žáky. Záleží na tom, k jakému datu je rejstřík zpracován. Údaje za žáky jsou k 30. 9. daného školního roku. Jako existující školy jsou započteny ty, které mají alespoň jednoho žáka k 30. 9. příslušného roku.*“

Na základě této informace jsem pro tuto práci použila data z databáze školství.

Počtu škol je samozřejmě ovlivněn především demografickým vývojem. Pro názornost přikládám tabulky s počty církevních škol v období od školního roku 1995/06 do 2005/06

a 2006/07 do 2016/17. Údaj z roku 1996/97 zahrnuje 17 běžných základních škol (Soukromé a církevní základní školy, str. 1) a 12 škol pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (mail J. Vančurová, Odbor školské statistiky, analýz a informační strategie).

Počty škol před rokem 1995/96 nejsou v databázi MŠMT z metodických důvodů uváděny.(e- mail J. Vančurová, Odbor školské statistiky, analýz a informační strategie). Údaje v tabulkách od šk. roku 2005/06 jsou uvedeny bez škol při zdravotnických zařízeních, tj. do roku 2004/05 se žáci vykazovali zvlášť za běžné a zvlášť za speciální školy i na výkazech. Po schválení nového školského zákona se začaly školy vykazovat dohromady.

Tabulka 1: Přehled počtu církevních škol v letech 1995/06 až 2005/06.

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/2000	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
MŠ	19	20	22	18	20	20	20	20	20	20	21
ZŠ	25	29	28	31	33	39	41	41	42	43	36
SŠ	43	44	37	39	39	39	39	39	39	40	41
Konz.	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
VOŠ	11	11	12	12	12	12	12	12	12	12	12

Zdrojové údaje: Databáze MŠMT

Tabulka 2: Přehled počtu církevních škol v letech 2006/07 až 2016/17.

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
MŠ	22	25	25	28	31	36	39	42	46	48	49
ZŠ	36	36	40	40	40	42	42	42	43	43	45
SŠ	36	36	36	36	36	36	37	37	39	39	40
Konz.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
VOŠ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	11

Zdrojové údaje Databáze MŠMT

4.2 Právní postavení církevních škol v ČR.

Nejprve se podívejme na zřizovatele ve školském systému ČR, konkrétně na postavení církevních škol z právního hlediska. Školy a školská zařízení v České republice zřizují dle §8 školského zákona:

- Kraje, obce, případně dobrovolné svazky obcí – dle zvláštního právního předpisu.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT), Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zahraničních věcí (při diplomatické misi nebo

konzulárním úřadu ČR jako součást těchto úřadů), což se celkově se dnes týká malého množství škol a školských zařízení.

- Soukromé fyzické nebo právnické osoby (soukromé školy).
- Registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy. (Zákon č. 3/2002 Sb. §7 odst. 1 písm. e.).

4.3 Pojetí církevních škol v sekularizované společnosti

Kam bychom vlastně církevní školy v dnešním pojetí zařadili? Průcha je zařazuje do škol v širším slova smyslu alternativních, tedy těch, „*které se vyznačují nějakou pedagogickou specifíčností, která je odlišuje od standardních, běžných škol.*“ „*Standardní školy jsou takové, které svými charakteristikami reprezentují určitou většinově zavedenou normu, standard, předepsaný vzor. Ve vztahu k tomuto standardu lze pak školy, které se od něj nějakým způsobem odchyľují, považovat za „nestandardní“, tj. alternativní. V tomto pojetí lze státní (veřejné) základní školy v České republice většinou považovat za školy standardní, kdežto soukromé a církevní jsou školami alternativními, protože se odchyľují od stanovené normy, standardu.*“ (Průcha, 2012, str. 26-27).

Pro rodiče tedy znamenají určitou alternativu ke školám veřejným. Mohou být alternativou pro ty, kteří mají výhrady k místní veřejné škole, ale nemají finance, popř. z jiného důvodu nepreferují školu soukromou. Většina rodičů, kteří dávají dítě do církevní školy tak nečiní proto, že se mu tam dostane církevní výchovy, ale proto, že má daná škola dobrou pověst ve srovnání s místní veřejnou školou. Obecně jsou církevní školy více rodinného typu, s nižším výskytem šikany a vstřícné vůči rodičům, inzerují individuální přístup k dětem. Přitom školné se neplatí, či je zanedbatelné. Gymnázií dosahují vysoké úrovně a o jejich úspěších se rodiče dozví od ostatních rodičů, popř. i z médií.

„*Příznivý postoj veřejnosti k hodnocení úrovně církevních škol v České republice byl v červnu 2011 podtržen jejich vysoce nadprůměrným umístěním při celostátním posuzování výsledků státních maturit: mezi nejlepšími deseti gymnázii se umístila vedle šesti veřejných a jednoho soukromého gymnázia celkem tři církevní gymnázia, což je opravdu veliký počet, uvědomíme-li si, že církevní gymnázia tvoří jen nepatrný zlomek mezi českými gymnázii.*“ (Cf. Výsledky uveřejněné v Lidových novinách ze dne 24. 6. 2011 in Horák, 2011).

Dále církevní střední vzdělávání může nabízet alternativu pro ty, kteří mají různé potíže se studiem ať již kvůli zdravotním či sociálním handicapům. Příkladem dobré praxe je například Dívčí katolická střední škola v Praze, která zároveň jako škola podniká. (Blažková, 2015).

Některé nově vzniklé církevní mateřské školky přímo začleňují alternativní prvky vzdělávání, například MŠ Srdíčko, Praha 5, či MŠ Klubíčko Litoměřice přímo inzerují zařazování prvků Montessori pedagogiky.

Mezi alternativní školy se v zahraničí počítají např. tzv. Mezinárodní školy. Mezi ně patří i Mezinárodní křesťanská škola v Praze, o.p.s. (Christian International School of Prague, o.p.s.). Tato škola ovšem patří mezi soukromé školy (proto není dále uváděna ani započítána v rámci výčtu církevních škol), tedy jako jedna z mála církevních škol vybírá školné na úrovni soukromých škol. Škola působí od roku 2004 a poskytuje vzdělání v anglickém jazyce pro děti předškolního věku až po středoškolské studenty. Od roku 2011 je členem České evangelikální aliance (dále jen ČEA), s níž spolupracuje v oblasti výchovy a vzdělávání.

Církevní školy většinou v případě denního studia buď nevybírají žádné školné, nebo jen velmi mírné v rozpětí dvou až šesti tisíc ročně. Výjimku tvoří SŠ Sion High School v Hradci Králové, kde roční školné činí čtrnáct tisíc korun pro všechny nabízené obory (nabízí zde gymnaziální i pedagogické maturitní obory). Jinak se školné týká zejména gymnázií, nebo dálkového studia maturitních oborů. i zde se ale dají nalézt školy, které školné nevybírají, např. večerní studium předškolní a mimoškolní pedagogiky na Cyrilometodějském gymnáziu a Střední odborná škola pedagogiky v Brně, či studium na Církevní konzervatoři v Opavě.

Školné na církevních školách musí být použito přímo do hlavní činnosti školy, tedy vzdělávání, nikoli pro zisk školy. Lze ho použít např. pro zajištění rozdělení tříd pro výuku jazyků, učebnice či sešity nebo různé akce pořádané školou (výlety, koncerty, návštěvy divadel, apod.).

Na státních školách se tyto částky většinou vybírají postupně během školního roku vždy, kdy se na škole podobná akce koná. Nelze tedy říci, že by školné na církevních školách bylo pro rodinu částkou, kterou by na státní škole ušetřila. Většina církevních škol navíc nevybírá žádné školné, záleží to zejména na regionu a sociálním postavení rodičů. Církevní školy také

poskytují různé úlevy rodinám, ze kterých do jejich školy nastupuje více sourozenců. Lze tedy oprávněně říci, že školné nemůže být důvodem, který by rodičům bránil v nástupu jejich dětí do církevní školy.

4.4 Církevní útvary a organizace zabývající se církevním školstvím v ČR

Kongregace pro katolickou výchovu

Kongregace byla založena pod názvem "Congregatio pro universitate studii romani" (Kongregace pro univerzitu římského studia) již papežem Sixtem V.

Instituce se současné době se zabývá kněžskými semináři a vzdělávacími ústavami, univerzitami a subjekty vyššího školství a všemi školami s vazbami na církev. Oddělení je v kontaktu s biskupy a papežskými vyslanci v zahraničí kvůli porovnávání a sjednocení úrovně vzdělávání v různých zemích pro katolické školství a také spolupracuje s organizacemi papežského stolce na společných projektech. Dále se zabývá sexuální výchovou v katolických školách, problémy s vyučováním morálních a náboženských témat ve státních školách, právními záležitostmi církevních škol či zavíráním katolických škol v některých státech.

Česká biskupská konference

Sekretariát České biskupské konference (ČBK), zřízené Apoštolským stolcem, má podle pracovních funkcí několik sekcí, mezi nimiž je také sekce církevního školství. Ta se podílí na chodu a organizaci právě záležitostí týkajících se této oblasti.

Subkomise regionálního školství

Konzultačním poradním sborem předsedy sekce regionálního školství sekretariátu ČBK je Subkomise regionálního školství, která se schází se pětkrát ročně. Jejím úkolem je informovat předsedu sekce regionálního školství a vedoucího sekce Církevní školství České biskupské konference (CŠ ČBK) o aktuálních problémech a potřebách církevního školství. Dále navrhuje jejich řešení a pomáhá s realizací.

Asociace ředitelů církevních škol ČR

Asociace ředitelů církevních škol ČR je dobrovolnou, apolitickou, nezávislou, profesní organizací ředitelů církevních škol a školských zařízení v České republice. Je členem asociace Unie školských asociací ČR (CZESHA). Jejím posláním je zejména zajišťování vybraného okruhu funkcí spojených se zabezpečováním výchovy a vzdělávání v církevním školství a poskytování služeb církevním školským subjektům. Asociace je partnerem školské komise při České biskupské konferenci.

Anežka – Občanské sdružení CŠ a CŠZ ČR

Členové občanského sdružení věří v nezastupitelnost působení církevních škol a školských zařízení v České republice a zaměřují se na jejich podporu.

Unie křesťanských pedagogů České republiky

Unie křesťanských pedagogů České republiky je členem Evropské asociace křesťanských učitelů SIESC. V roce 2016 oslavila již čtvrtstoletí své existence jako nepolitického sdružení učitelů, vychovatelů, rodičů a zájemců uznávajících a uplatňujících křesťanské ideje ve výchově a vzdělávání. Klade si za cíl především všestrannou pomoc učitelům v jejich výchovně vzdělávacím působení. K dosažení tohoto cíle organizuje odborné přednášky a konference.

Sít' křesťanských učitelů

Sít' křesťanských učitelů usiluje o spojení evangelikálních křesťanů, kteří působí ve školách a posílení křesťanského vlivu v českém školství. Sdružuje především učitele, křesťany, kteří učí na různých typech základních a středních škol, křesťanské lektory, kteří na školách působí a také křesťanské školy.

5 Církevní střední školství v České republice v porovnání se Slovenskou Republikou

Cílem diplomové práce je zmapovat situaci v církevním školství v ČR s bližším pohledem na církevní střední školství v uplynulém čtvrtstoletí a porovnat současnou situaci církevního školství se situací na Slovensku. Práce má prokázat, zda byl vzestup církevních středních škol v České republice postupný, či zda většina z nich vznikla v období těsně po sametové revoluci. Dále budou prezentovány počty církevních škol v ČR s bližším zaměřením na církevní střední školství a jednotlivé stupně a kategorie vzdělání a porovnány se současným stavem na Slovensku.

5.1 Výzkumné šetření – předmět a způsob zkoumání

Objektem šetření je celé české církevní střední školství, respektive všechny církevní školy poskytující střední vzdělání řazené podle jednotlivých krajů a data založení školy. Dále je uvedena informace, zda a v jaké výši se hradí školné a krátký popis kategorie a oboru vzdělání. Vzhledem k malému počtu církevních středních škol v ČR jsou zaznamenána data všech současných škol.

Počet škol celkem není součtem počtů škol podle jednotlivých kategorií třídění, protože školy mohou realizovat svou činnost souběžně v různých stupních, formách a oborech vzdělání.

Aktuální situace je zde komparována se situací na Slovensku. Hlavní technikou použitou pro dané výzkumné šetření je studium dokumentů.

„Rozmanitost dokumentů znamená první výhodu této strategie zkoumání.“ (Mayring, 1990 in Hendl, 2008). Otevírá přístup k informacím, které by se jiným způsobem těžko získaly. *„Druhou výhodou je okolnost, že data nejsou vystavena působení zdrojů chyb nebo zkreslení, jež vznikají při uskutečňování rozhovorů nebo pozorování, měření a testování.“* (Hendl, 2008, s. 130). Studium dokumentů zahrnuje sekundární analýzu dat (jiné výzkumy, statistiky, archivní data) a obsahovou analýzu (content analysis). Práce obsahuje obě tyto metody. Sekundární analýza dat využívá jiné výzkumy, statistiky a archivní data. Obsahová analýza dat vyžaduje systematický a (často) kvantitativní popis obsahu komunikace/dokumentu.

Pro sekundární analýzu dat byly informace čerpány z internetových stránek MŠMT a slovenského ministerstva školství, oficiální statistická data z Rejstříku škol, Atlasu školství či webového portálu Infoabsolvent.cz.

Tato metoda je vhodná pro: mezinárodní srovnání; analýzy trendů; časové srovnání obdobných jevů ve dvou nebo několika okamžicích.

Nevýhody sekundární analýzy (jsem si vědoma nevýhod, ale daná výzkumná otázka jinou metodou zkoumat nelze). Některá potřebná data jsou nedostupná a nelze je dodatečně doplnit. Původní data mohou obsahovat chyby, které výzkumník provádějící sekundární analýzu není schopen odhalit.

Např. při zjišťování data založení školy se údaje na katolickém portálu Církev.cz vždy neshodují s údaji na webových stránkách školy. Pro účel této studie jsem používala data uvedená na webových stránkách školy, pouze v případě jejich nedostupnosti jsem do hranaté závorky uvedla rok založení podle portálu Církev.cz.

Přehled středních církevních škol je vypracován na základě informací na portálu Atlas školství. Školy jsou řazeny dle regionů a roku založení, nejprve katolické, poté evangelické a nakonec ostatní. Následně jsem údaje o školách ověřila a aktualizovala na základě interní databáze NÚV, která mi byla poskytnuta Ing. Jiřím Vojtěchem, hlavním manažerem již ukončeného národního projektu VIP Kariéra II, v jehož rámci byl vytvořen např. webový portál Infoabsolvent.cz. Tatáž databáze byla podkladem pro vytvoření tabulky Přehled středního církevního školství v příloze 1.

Statistická data z Rejstříku škol nejsou pro zjištění roku založení školy vhodná, protože zde uvedené datum vzniku školy označuje vznik dané právní formy školy, většinou školské právnické osoby. Daná právní forma vznikla po změně zákona v roce 2004, kdy většina škol přešla na novou právní formu, která byla přímo vytvořena pro dané účely. V současnosti je z celkového počtu pouze deset církevních škol či školských zařízení v právní formě s.r.o., všechny ostatní jsou školské právnické osoby. (Rejstřík škol, 2017)

Datum založení školy bylo z toho důvodu převzato z webových stránek dané školy, pokud bylo na stránkách školy nalezeno, protože pro účely tohoto šetření je relevantní datum zahájení fungování školy, nikoliv datum založení školské právnické osoby. V případech, kdy

na webu školy datum založení nalezeno nebylo, je převzato z dat uvedených na portálu Církev.cz a v práci je uvedeno v hranaté závorce. Stejná forma (hranatá závorka) se používá i v oboru knihovnictví, kdy jsou do katalogů knih uváděna data, která nejsou nalezena přímo v knize.

Dále se práce věnuje analýze jednotlivých kategorií oborů vzdělání církevních středních odborných škol v ČR a na Slovensku. Hlavním zdrojem pro informace o slovenských církevních školách byl portál Ministerstva školství SR Minedu.sk a webové stránky jednotlivých škol. Původně jsem chtěla čerpat informace z Azet katalogu, kde jsou data řazena stejně jako v českém Atlase školství. Azet katalog ale eviduje pouze 49 církevních středních škol, zatímco seznam církevních škol „*Sieť škôl a školských zariadení Slovenskej republiky: časť: cirkevné školy a školské zariadenia*“ uvedený na portále slovenského ministerstva školství jich eviduje 82. Zde jsou školy rozděleny nejen dle krajů, ale jsou zde uvedena zvláště gymnázia, odborné školy, akademie a sloučené školy.

Bohužel se mi nepodařilo zajistit jiné, než veřejné podklady, ale vzhledem k tomu, že uvedený seznam je aktuální k 30. 9. 2016, měla by být data dostatečně aktuální. Aktuální nabídku oborů odborných škol jsem ověřovala na webových stránkách příslušné školy. Na portálu Minedu.sk jsou v nabídce škol i obory vzdělání, které v některých případech již nejsou uvedeny na webových stránkách těchto škol v nabídce oborů pro školní rok 2017/18. Tyto obory jsem proto v následujícím přehledu neuváděla.

Kategorie některých oborů vzdělání se ve sledovaných státech označují jinými písmeny. Písmena kódů oborů České republiky jsou uvedena v kapitole 5.2.1., stav ve Slovenské republice je popsán v kapitole 7.

Situace je analyzována vždy v rámci každého regionu. Pro Českou republiku jsou v analýze regionu uvedeny i kódy kategorie vzdělávání. Pro snazší vyhledávání kategorií oborů v textu je u každého školou nabízeného oboru vzdělání v kategoriích středního odborného vzdělání (s maturitní zkouškou, výučním listem či závěrečnou zkouškou) uvedeno písmeno příslušného kódu vzdělání v závorce. U všeobecného (gymnaziálního či praktického) vzdělání kód oboru pro přehlednost textu neuvádím, protože písmena kódů nejsou pro Českou a Slovenskou republiku jednotná. Praktické školy na Slovensku kategorii vzdělání neuvádí a nelze ji snadno přiřadit, praktické školy tedy mohou spadat do kategorie D či E.

5.2 Pojem střední vzdělávání

Podívejme se tedy na školy působící v oblasti středního vzdělávání podrobněji. Nejprve je třeba upřesnit pojem střední vzdělání, které v systému kódování úrovně vzdělání podle klasifikace z roku 2007 i v novější verzi z roku 2011, která byla zavedena sdělením Českého statistického úřadu s účinností od 1. ledna 2014, patří zpravidla do úrovně ISCED 3, tedy vyššího středního neboli vyššího sekundárního vzdělání². Střední školy dále mohou poskytovat zkrácené studium s maturitní zkouškou (druhá kvalifikace po absolvování středního vzdělání s maturitní zkouškou), v tomto případě dané studium spadá do kategorie ISCED 4. U oborů vzdělání Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá se jedná o kategorii ISCED 2. Písmeno rozlišující, zda jde o program, který umožňuje postup do jakéhokoli dalšího vzdělávání (A) či do specificky zaměřeného oboru (B) nebo neumožňuje další přístup ke studiu (C) je pro danou diplomovou práci nepodstatné a proto se jím dále nezabývám.

Nová klasifikace ISCED 2011 rozlišuje jednak klasifikaci programů (ISCED 2011-P) a jednak dosažené vzdělání (ISCED 2011-A), první číslice je zde totožná a úrovně dané pro sekundární vzdělání jsou identické jako v ISCED 1997. Pro názornost je přiložena tabulka kódování úrovně ISCED 2011.

Tabulka 3 Kódování úrovně ISCED 2011 – část střední vzdělávání a postsekundární neterciální vzdělávání (první číslice)

Vzdělávací program (ISCED-P)		Dosažené vzdělání (ISCED-A)	
2	Nižší sekundární vzdělávání	2	Nižší sekundární vzdělání
3	Vyšší sekundární vzdělávání	3	Vyšší sekundární vzdělání
4	Postsekundární neterciární vzdělávání	4	Postsekundární neterciární vzdělání

Zdroj: ČSÚ, upraveno autorem

V případě víceletých gymnázií patří do úrovně ISCED 3 pátý až osmý ročník osmiletých gymnázií či třetí až šestý ročník šestiletých gymnázií. V rámci šestiletých konzervatoří sem řadíme 1 – 4. ročník konzervatoře. U osmiletých konzervatoří sem patří 5 – 6. ročník.

² v případě ISCED 2011 se jedná o první kódování dle první číslice, další číslice nejsou pro danou diplomovou práci podstatné

Střední vzdělávání navazuje na základní vzdělávání. Rozvíjí vědomosti, dovednosti a kompetence žáka a připravuje ho na výkon povolání nebo na další studium na vysokých a vyšších odborných školách. Umožňuje získat odbornou přípravu a stupeň vzdělání jak žákům do 18/19 let věku, tak dospělým.

Střední vzdělávání může být všeobecné nebo odborné a je ukončeno maturitní zkouškou, výučním listem, nebo závěrečnou zkouškou, popř. pouze závěrečným vysvědčením. Uskutečňuje se v gymnáziu, ve středních odborných školách, středních odborných učilištích a v konzervatořích.

Vzhledem k tomu, že práce komparuje vzdělávání dvou států, nelze opomenout ani zařazení porovnávané stupně vzdělání do kvalifikační úrovně EQF, která v tomto případě odpovídá kategoriím ISCED 97 a ISCED 2011 tedy stupňům 2, 3 a 4.

5.2.1 Stupně a kategorie středního vzdělání v ČR

Pro detailní analýzu je vhodné rozdělit střední vzdělávání dle členění, které respektuje a vysvětluje písmeno v kódu oboru vzdělání, viz Infoabsolvent.cz. Kategorie jsou řazeny dle náročnosti vzdělávacích programů.

- **střední vzdělání** – vzdělávací program v délce jednoho roku nebo dvou let denní formy vzdělávání. Tento stupeň vzdělání neposkytuje výuční list ani maturitní certifikát a získává se v oborech dvou kategorií:
 - **vzdělávání v praktických školách** (obory kategorie C): jedno- a dvouleté obory praktických škol jsou určeny především pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. Příprava je neprofesní a zaměřuje se na jednoduché pomocné činnosti ve výrobě a službách a osvojování základních dovedností pro život. Absolventi získávají závěrečné vysvědčení: např. obor: 78-62-C/01 Praktická škola jednoletá
 - **střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu** (obory kategorie J): dvouleté obory jsou určeny např. pro žáky bez studijních aspirací a ukončují se závěrečnou zkouškou. Výstupem je závěrečné vysvědčení: např. obor 53-41-J/01 Zubní instrumentářka, obor 75-41-J/01 Pečovatelské služby

- **střední vzdělání s výučním listem** – vzdělávací programu v délce dvou nebo tří let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem. Vyučení lze dosáhnout v oborech dvou kategorií a s různou délkou studia:
 - obory kategorie E: studium je tříleté nebo v některých oborech výjimečně dvouleté. Obory mají nižší nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání a jsou určeny především pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, např. pro absolventy dřívějších speciálních základních škol a žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižším než 9. ročníku základní školy. Obory připravují pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání a ve službách: např. tříletý obor 23-51-E/01 Strojírenské práce, tříletý obor 65-51-E/01 Stravovací a ubytovací služby např. dvouletý obor 29-51-E/02 Potravinářské práce, dvouletý obor 31-57-E/01 Textilní a oděvní výroba.
 - obory kategorie H: tradiční učební obory s tříletou přípravou ve středních odborných učilištích. Po získání výučního listu lze pokračovat navazujícím nástavbovým studiem a získat i maturitu: např. obor 66-51-H/01 Prodavač, obor 23-68-H/01 Mechanik opravář motorových vozidel

- **střední vzdělání s maturitní zkouškou:** vzdělávací program šestiletého nebo osmiletého gymnázia, vzdělávací program v délce čtyř let denní formy vzdělávání, vzdělávací program nástavbového studia v délce dvou let denní formy vzdělávání nebo vzdělávací programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Maturitního vzdělání tedy lze dosáhnout v oborech více kategorií:
 - **střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (kategorie L/0):** studium připravuje pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce. V denní formě je čtyřleté a jeho významnou součástí je odborný výcvik (obory vznikly z dřívějších tříletých učebních oborů). Absolventi jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají. Získávají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vzdělávání na vysoké nebo vyšší odborné škole: např.

obor 23-44-L/01 Mechanik strojů a zařízení, obor 69-41-L/01 Kosmetické služby.

- **střední vzdělávání s maturitní zkouškou – nástavbové studium (kategorie L/5):** umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v tříletých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.
- **střední vzdělání s maturitní zkouškou – odborné (kategorie M):** příprava má profesní charakter a délka studia je čtyři roky. Po maturitě lze pokračovat ve vzdělávání na vysoké nebo vyšší odborné škole: např. obor 75-41-M/01 Sociální činnost, obor 26-41-M/01 Elektrotechnika.
- **střední vzdělávání s maturitní zkouškou – lycea (kategorie M):** bývají zahrnuta mezi obory poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou (odborné, kategorie M). Prvotním cílem je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou).
- **střední vzdělání s maturitní zkouškou – gymnázia (kategorie K):** neprofesní všeobecná příprava v rámci čtyřletých a víceletých gymnáziích připravuje především pro vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání. Rozlišení oborů se řídí délkou přípravy:
 - 4leté – po ukončení 9. ročníku základní školy (označení v kódu je K/4),
 - 6leté – po ukončení 7. ročníku základní školy (K/6),
 - 8leté – po ukončení 5. ročníku základní školy (K/8).
- **vyšší odborné vzdělání na konzervatoři (kategorie P):** šestiletá příprava v uměleckých oborech po ukončení 7. ročníku základní školy a osmileté studium oboru tanec po 5. ročníku základní školy. Podmínkou studia je výrazný talent. Absolventi obdrží vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře, mohou používat označení diplomovaný specialista (DiS). Vzdělávání je možné ukončit i vykonáním maturitní zkoušky po 4. ročníku, v oboru Tanec po 8.

ročníku. Např. šestiletý obor 82-44-P/01 Hudba, osmiletý obor 82-46-P/01 Tanec.

Proto tyto obory v rámci své práce řadím pod obory M.

5.3 Církevní střední odborné školy a gymnázia dle regionů v ČR

V České republice je v současnosti na úrovni středního školství provozováno celkem 42 církevních škol. Do tohoto čísla jsou zahrnuty církevní střední školy, včetně gymnázií a konzervatoře. Církevní střední školy nenajdeme pouze ve dvou krajích – Libereckém a Karlovarském kraji.

Následující přehled je vypracován na základě informací na portálu Atlas školství, které byly ověřovány na portálu Infoabsolvent.cz. Konečná data byla znovu podrobena kontrole pomocí aktualizované interní databáze NÚV. Tam jsem zjistila, že praktická škola Merklín nebyla uvedena ani na portálu Infoabsolvent.cz ani na portálu Atlas školství. Při kontrole pomocí údaje o celkovém počtu škol v Rejstříku škol a školských zařízení nebyla daná chyba zaznamenána, neboť v této databázi nejsou v rámci středního školství generovány údaje o konzervatořích. Rejstřík škol tedy udává pouze 41 církevních středních škol. Vzhledem k tomu, že žáci konzervatoře skládají nejprve maturitní zkoušku, čímž ukončují své střední vzdělání, konzervatoře do tohoto výčtu nepochybně patří.

Rejstřík škol naproti tomu uváděl školu, která sice byla letos zapsána do rejstříku, ale pro nedostatek zájemců nebyla otevřena a v současné době je ve stádiu výmazu a její otevření se již neplánuje. Ověření, zda škola funguje, jsem provedla telefonicky. Zjistila jsem, že Obchodní akademie Mistra Jana Husa s. r.o. v Ústí nad Labem, která byla transformována z Obchodní akademie BSL s.r.o., založené v roce 1995 na církevní střední školu zřízenou Pražskou diecézí Církve československé husitské, byla zaregistrována do rejstříku školství, ale nebyla a již ani nebude otevřena. Nabízela maturitní obor Obchodní akademie. Ve svém výčtu ji proto již dále nezaznamenávám.

Školy jsou řazeny dle data založení nejprve katolické, poté evangelické a nakonec ostatní. Datum založení školy bylo převzato z webových stránek dané školy, pokud je na svých webových stránkách škola neuvádí, byla využita data z webových stránek provozovaných Českou biskupskou konferencí na katolickém portálu Církev.cz. Datum založení školy uváděné v rejstříku škol a školských zařízení nelze pro dané šetření použít, protože jsou zde

školy zaregistrované dle současné právní formy, která se v průběhu let často měnila. Pro účely tohoto šetření je ale považováno za relevantní datum zahájení fungování školy.

Protože jsem při kontrolním ověřování dat na katolickém portálu Církev.cz vyhledáním dané skutečnosti (data založení školy) v primárním zdroji (tedy na webových stránkách školy) zjistila, že data uvedená na stránkách katolického portálu ne vždy souhlasí, je daný údaj uváděn v hranaté závorce, jak se uvádí i při uvádění nejistého data uváděného ve zdrojích. Pro příklad lze uvést církevní gymnázium v Prostějově, kdy portál Církev.cz uvádí zahájení provozu v roce 2009, ale webové stránky školy oznamují, že škola byla zařazena do sítě církevních škol již v roce 1991.

V přehledu škol jsem postupovala od krajů, kde je nejvíce církevních středních škol k těm, kde je jich nejméně.

5.3.1 Region Praha

Nejvíce církevních škol najdeme v Praze – celkem 8: z toho 6 katolických škol, 1 evangelická, 1 židovská škola

Kategorie vzdělání: 3 gymnázia (K), 3 střední odborné školy s maturitou (M) a 2 školy, které jsou zaměřené především na dívky bez studijních předpokladů, popř. na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (obory C a J). Sociálně zaměřené školy školné nevybírají, některá pražská církevní gymnázia vybírají částky 2000 až 6000 Kč za rok.

1) 1990 **Dívčí katolická střední škola** – Praha 1 - bez školného

Obory bez výučního listu: Dvouletý učební obor (J) Pečovatelské služby a Praktická škola dvouletá. Byla vyznamenána nejvyšším oceněním v resortu školství v ČR – Medailí MŠMT 1. stupně.

2) 1990 **Evangelická akademie** Praha 4 – Vyšší odborná škola sociální práce a střední odborná škola. Zřizovatel: Českobratrská církev evangelická, roční školné 2000 Kč; dálkově 3000 Kč

Maturitní obory - Sociální činnost (M) – denní ŠVP Sociální činnost se zaměřením na vychovatelství a dálkové studium (M) – ŠVP Sociální činnost v prostředí etnických minorit, Pedagogické lyceum (M).

3) [1990] **Církevní střední zdravotnická škola JANA PAVLA II.** – Praha 2 – denní studium bez školného, dálkové a návazné studium ročně 10.000 Kč

Maturitní studijní obor Zdravotnický asistent (M), dálkové pětileté studium Sociální činnost (M) nebo dvouleté zkrácené pro uchazeče s maturitou v jiném oboru Zdravotnický asistent (M).

- 4) 1992 **Arcibiskupské gymnázium** Praha 2 – aktuální školné 6000,- Kč (školné se vybírá od roku 2006) – osmileté gymnázium.
- 5) [1992] **SOŠ sociální svaté Zdislavy** Praha 2 – roční školné 2000 Kč (od roku 2016. Maturitní studijní obory (M) Sociální činnost, Veřejnoprávní činnost.
- 6) 1993 **Dvouletá katolická střední škola** Praha 8 – bez školného
Obory bez výučního listu: Pečovatelství (J), Praktická škola dvouletá.
- 7) 1996 **Křesťanské gymnázium** Praha 10 – roční školné 3000 Kč
- 8) 1999 **LAUDEROVA MŠ, ZŠ a gymnázium** při Židovské obci Praha 2 – roční školné na ZŠ a gymnáziu 5000 Kč; osmileté všeobecné gymnázium.

5.3.2 Moravskoslezský kraj

Dalším krajem, kde najdeme více církevních středních škol (celkem 5) je moravskoslezský kraj. Jistě proto, že na Moravě se již tradičně nachází více věřících.

3 katolické školy – gymnázium (K), konzervatoř (P) a střední odborná škola s maturitou (M) a výučním listem (H); Slezská církev evangelická a. v. – 2 praktické školy zajišťující střední vzdělání (jednoletá a dvouletá – kategorie C)

- 1) 1991 **Biskupské gymnázium v Ostravě**
Osmileté a čtyřleté gymnázium. Školné se nehradí.
- 2) 1991 - **Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola svaté Anežky České, Odry**

Zřizovatelem této školy je Biskupství Ostravsko – opavské. Škola nabízí tyto obory: střední odborné vzdělání s výučním listem (obor H) - obor Ošetřovatel, maturitní obory (obory M) – Sociální činnost a Pedagogické lyceum, zkrácené tříleté dálkové studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou Předškolní a mimoškolní pedagogika (školné 3500,- Kč/rok) – výuka probíhá každý pátek dopoledne. Dále škola plánuje zřízení maturitního oboru Zdravotnický asistent/Praktická sestra v denní i dálkové formě studia a otevření dálkové formy studia oboru H – Ošetřovatel.

- 3) 2005 - **Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie Krnov**
Tato škola zahrnuje Praktickou školu jednoletou a Praktickou školu dvouletou a je určena pro zdravotně postižené žáky. Město za symbolický nájem na třicet let přenechalo diakonii povodně poničený objekt bývalých jeslí a mateřské školy. Školné se nehradí.
- 4) 2005 **Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie, Český Těšín**
Tato škola také zahrnuje Praktickou školu jednoletou a Praktickou školu dvouletou, je tedy též určena pro zdravotně postižené žáky. Má stejného zřizovatele, jako škola v Krnově. Školné se nehradí.
- 5) 2005 - **Církevní konzervatoř Opava**
Církevní konzervatoř Opava poskytuje všeobecné a hudební vzdělání v oborech (P): Hudba a Zpěv ve formě denního a kombinovaného studia. Po čtyřech letech se skládá maturitní zkouška (v rámci této práce se řadí do skupiny oborů M) a po šesti letech studenti ukončují studium absolutoriem s titulem DiS. Školné se nehradí.

5.3.3 Kraj Vysočina

4 katolické školy – z toho 2 gymnázia (K), 1 SŠ s maturitním oborem (M), 1 s výučním listem a možností nástavby (obor L). Školné se v žádné zde uvedené církevní škole nehradí.

- 1) 1991 - **Střední odborná škola sociální u Matky Boží, Jihlava**
Maturitní obor (M) připravující na sociální a pedagogická povolání – obor Sociální činnost a učební obor (H) Ošetřovatel.
- 2) 1992 - **Katolické gymnázium, Třebíč** - čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium.
- 3) 1992 - **Biskupské gymnázium, Žďár nad Sázavou** - čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium.
- 4) 1995 - **Střední škola gastronomická Adolpha Kolpinga, Žďár nad Sázavou**
Nabízí střední vzdělání s výučním listem (obor H) – Cukrář, Kuchař-číšník se zaměřením Kuchař či Číšník a maturitní dvouletý nástavbový obor (L/5) Gastronomie – zaměření Společné stravování.

5.3.4 Jihomoravský kraj

4 církevní SŠ, z toho: 2 katolická gymnázia (K), 3 střední odborné školy, z toho 2 střední zdravotnické školy (M) z toho jedna katolická a jedna česko-bratrská evangelická a jedna střední pedagogická škola (M) – katolická, všechny soustředěny v Brně. Ani v tomto kraji se na církevních školách školné nehradí.

1) 1991 Střední zdravotnická škola Evangelické akademie Brno

Evangelická akademie byla založena v roce 1991, jejím zřizovatelem je Českobratrská církev evangelická. V současné době nabízí střední odborné vzdělání s výučním listem (H) i s maturitou (M): obor Ošetřovatel (H), Zdravotnický asistent (M), Zdravotnický asistent (L/5) navazující na obor Ošetřovatelství (H).

2) 1991 Biskupské gymnázium Brno a mateřská škola Brno

Škola obnovila svoji činnost již v roce 1991 a nabízí maturitní gymnaziální obory: Osmileté studium, všeobecné, humanitní a přírodovědné čtyřleté studium.

3) [1990] Církevní střední zdravotnická škola, Brno

Škola nabízí střední odborné vzdělání s výučním listem v oboru Ošetřovatel (H) a maturitní obory Zdravotnický asistent (M) a Zdravotnické lyceum (M).

4) 1996 Cyrilometodějské gymnázium a střední odborná škola pedagogická Brno

Škola má bohatou historii, která začala již v roce 1925 zřízením školy pro postižené děti. Na tuto tradici škola navázala založením základní školy v roce 1992 a obory středního vzdělání se zde začaly učit od roku 1996. V současné době škola nabízí maturitní obory: osmileté všeobecné Gymnázium, Pedagogické lyceum (M) a Předškolní a mimoškolní pedagogika (M).

5.3.5 Královéhradecký kraj

4 školy – 1 katolické gymnázium (K), 1 evangelická SŠ (s obory M a H), 1 SŠ sboru Jednoty bratrské s obory (M) plánuje i obor H; Praktická škola Diakonie ČCE – (obor C).

1) [1991] Střední odborná škola sociální - Evangelická akademie Náchod

Škola nabízí střední odborné vzdělání s výučním listem v oboru Ošetřovatel (H) a střední odborné vzdělání s maturitou v oboru Sociální činnost (M).

2) 1992 Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína a Základní škola a mateřská škola Jana Pavla II. Hradec Králové

Osmileté i čtyřleté katolické gymnázium. Školné 2400,- resp. 200/měsíc (vč. letních prázdnin) – tedy maturitní ročník jen 1800,-. Lze získat prospěchové stipendium, nebo lze odpustit školné nemajetným, kteří pobírají dávky v hmotné nouzi. Dále sleva na druhé dítě 50 % a další děti zdarma.

3) [2012] Střední škola Sion High School, Hradec Králové

Založena sborem Jednoty bratrské, vybírá školné ve všech nabízených oborech ve výši 14000,- Kč ročně. Škola je inspirována americkými „High School“, pro které je typická široká škála předmětů a jejich různých úrovní s tím, že si žáci sami vybírají a nastavují jak jednotlivé předměty, tak i jejich úroveň v jednotlivých variantách. Škola nabízí denní i dálkové formy studia.

Obory: Předškolní a mimoškolní pedagogika (M) – lze studovat i dálkově, popř. zkrácené dálkové studium (3 roky); Pedagogické lyceum (M) se zaměřením humanitní studia nebo tělesná výchova a sport a Gymnázium – čtyřleté všeobecné nebo se sportovním zaměřením.

Dále škola plánuje zavedení oboru H – Prodavač. Tento obor již nabízí na svých webových stránkách, zatím se do něj ale nepřihlásilo dost žáků, tak nebyl otevřen. Rovněž v dálkovém návazném studiu nestudují ve školním roce 2016/2017 žádní žáci.

4) 1999 ZŠ speciální a praktická škola Diakonie ČCE, Vrchlabí

Praktická škola dvouletá, navazující na základní školu byla založena rodiči žáků v návaznosti na denní stacionář – informace o jejím založení byla ověřena telefonicky u ředitelky školy. Školné se nehradí.

5.3.6 Středočeský kraj

Ve Středočeském kraji najdeme 3 SŠ, z toho 1 katolické Gymnázium (K) a dvě školy (katolická a evangelická) s obory středního vzdělání (J a C).

1) 1991 Základní škola speciální a praktická škola Diakonie ČCE Čáslav

Středním vzděláváním se zabývá Praktická škola jednoletá, kde mohou žáci pokračovat ve studiu po ukončení základního vzdělání. Škola je určena pro žáky s mentálním a kombinovaným postižením. Bez školného.

2) 1991 Dvouletá katolická střední škola a mateřská škola v Kolíně

Škola nabízí obory vzdělávání J a C. Pečovatelské služby (J) - pro absolventy ZŠ, ZŠ praktické a žáky, kteří neuspěli na jiné SŠ. Bez školného.

Praktická škola dvouletá - pro absolventy ZŠ, ZŠ praktické, ZŠ speciální a pro žáky s neukončenou ZŠ.

3) 1993 Církevní gymnázium v Kutné Hoře

Osmileté katolické gymnázium. Školné 4000 Kč/ročně, v případě více sourozenců, platí školné pouze první dva z nich – lze platit měsíčně. Zároveň lze požádat o prominutí školného ze sociálních důvodů (při nedosažení 1,2 násobku životního minima příjmů rodiny). Zároveň žáci mohou získat prospěchové stipendium 750,- Kč za pololetí, nebo jednorázové stipendium 1000 Kč za úspěšné složení oficiálních zkoušek FCE, CEA či CPE.

5.3.7 Olomoucký kraj

Tři církevní střední školy: 2 katolická gymnázia (K) a 1 evangelická konzervatoř (P)

1) 1991 Cyrilometodějské gymnázium, ZŠ a MŠ v Prostějově

Osmileté všeobecné gymnázium. Roční školné 1800 – 3000 Kč.

2) 1991 Církevní gymnázium německého řádu

Čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium. Školné se nehradí, studenti denního studia do průměru 1,5 mohou obdržet stipendium.

3) 2012 Konzervatoř Evangelické akademie Olomouc

Šestileté studium v oborech Hudba a zpěv. Roční školné 4000 Kč, v oboru hudba mohou žáci získat stipendium. V šestiletém studiu (P) získají žáci maturitu (zde řazeno pod M) a poté absolutorium (VOŠ).

5.3.8 Zlínský kraj

Tři církevní střední školy, z toho 2 katolická gymnázia (K), 1 střední škola s obory s maturitou (M); v žádné z uvedených škol se školné nehradí

- 1) **1991 Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži** – čtyřleté a šestileté studium –
- 2) **1991 Církevní střední škola pedagogická a sociální Bojkovice** – maturitní obory (M) – denní studium - předškolní a mimoškolní pedagogika a Sociální činnost.
- 3) **2004 Stojanovo gymnázium, Velehrad** – čtyřleté gymnázium

5.3.9 Plzeňský kraj

Tři církevní SŠ z toho: 1 gymnázium (katolické), 1 SŠ s maturitními obory (M) i oborem středního vzdělání (J), 1 dvouletá praktická škola (C).

- 1) **1992 Církevní gymnázium Plzeň** – čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium – velkým specifikem je čtyřleté gymnázium, které probíhá dálkovou formou, každou druhou sobotu od 9 do 18,00 hod. Zde se hradí roční školné 12000 Kč. Studenti osmiletého denního studia školné nehradí. V roce 2016-2017 zde touto formou studovalo 32 studentů, z nichž 4 byli studenti 1. ročníku.

- 2) **1992 Církevní základní škola a střední škola Plzeň**

V rámci středního vzdělávání škola poskytuje maturitní obory Ekologie a životní prostředí – zaměření zájmové a záchranné chovy a Sociální činnost – zaměření pečovatelské a osobní asistence. Oba obory lze studovat v denní i dálkové formě – dálková forma je hrazená – roční školné je 16 000 Kč. Dále škola nabízí dvouletý obor vzdělání bez výučního listu (J), rovněž v oborech pečovatelské a osobní asistence.

- 3) **[1994] Základní školy speciální a Praktické škola Diakonie ČCE Merklín**

Dvouletá praktická škola určená pro děti ze základní školy speciální a praktické.

5.3.10 Jihočeský kraj

Dvě církevní školy: 1 gymnázium (katolické) – školné se nehradí, 1 praktická škola dvouletá (C)

- 1) **1990 Biskupské gymnázium J. N. Neumanna a Církevní základní škola České Budějovice**
Čtyřleté, šestileté i osmileté gymnázium. Šestileté gymnázium má dvě třídy, v jedné z nich lze studovat vybrané předměty v cizím jazyce, je tedy nabízeno coby bilingvní.

**2) [1995] Mateřská škola, základní škola speciální a praktická škola Diakonie
ČCE Rolnička Soběslav**

Nabízí možnost pokračování žáků ZŠ speciální na praktické dvouleté škole – obor C.

5.3.11 Ústecký kraj

2 gymnázia (katolická) – Školné se nehradí.

1) 1993 Biskupské gymnázium, Základní škola a Mateřská škola Bohosudov

Čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium. Školné se nehradí.

**2) 1996 Gymnázium Varnsdorf – osmileté všeobecné gymnázium, školné se
nehradí, lze získat stipendium.**

5.3.12 Pardubický kraj

1 gymnázium (K) – katolické – Školné se nehradí.

1) 2000 Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů ve Skutči

Osmileté všeobecné gymnázium, dále od roku 2012/2013 (zjištěno telefonicky) nabízí také střední odborné vzdělání s maturitou (M) – obor Bezpečnostně právní činnost – ŠVP Ochrana obyvatelstva a osob.

5.4 Shrnutí současné situace církevního středního vzdělávání v ČR

Z výše uvedeného přehledu zpracovaného do tabulky 4 je zřejmé, že většina škol, které se zabývají církevním středním vzděláváním, vznikla v devadesátých letech, respektive v letech 1990 – 1993 vzniklo 27 z celkových 42 škol, tj. 64 %, v letech 1994 – 1999 vzniklo 8 škol (19 %), od roku 2000 přibylo dalších 7 (17 %) škol.

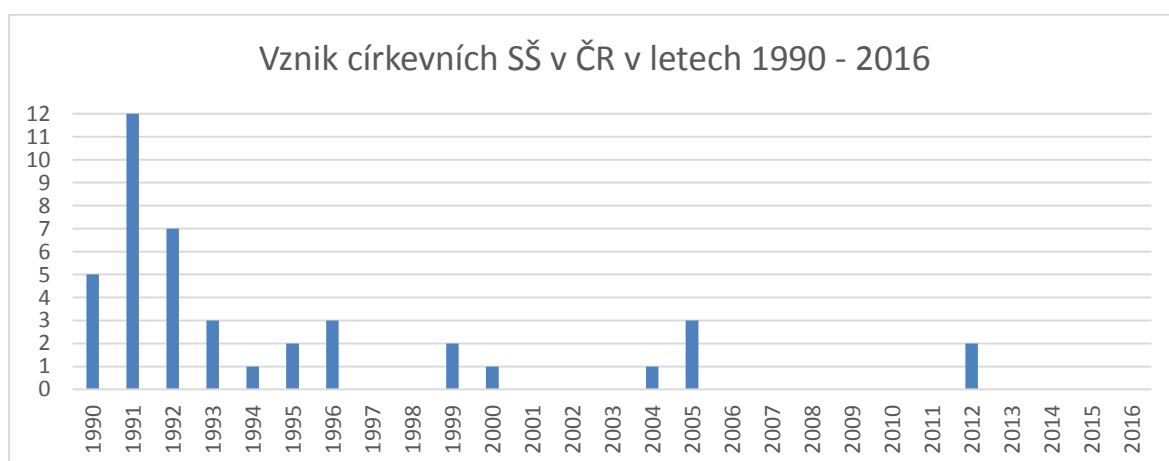
Tabulka 4: Přehled vzniku církevních SŠ v ČR v letech 1990 – 2016

Region	Počet škol	Rok vzniku školy		
		1990-1993	1994-1999	2000-2016
Praha	8	6	2	
Moravskoslezský	5	2		3
Vysočina	4	3	1	
Jihomoravský	4	3	1	
Středočeský	3	3		
Královéhradecký	4	2		1
Olomoucký	3	2	1	1
Zlínský	3	2		1
Jihočeský	2	1	1	
Plzeňský	3	2	1	
Ústecký	2	1	1	
Pardubický	1			1
Karlovarský	0			
Liberecký	0			
CELKEM	42	27	8	7

Zdroj: vlastní výpočty.

Přesnější určení nárůstu počtu církevních středních škol zobrazuje graf č. 1. Nejvíce církevních SŠ, celkově dvanáct vzniklo v roce 1991. Od roku 2006 byly založeny pouze dvě církevní SŠ a to v roce 2012.

Graf č. 1 Vznik církevních středních škol v České republice v letech 1990 až 2016.

Zdroj: vlastní výpočty

Jak již bylo podrobně popsáno v kapitole 5.1, zjistit přesné datum založení školy dle údajů uvedených na webových stránkách škol či relevantních webových portálech není snadné.

Pro příklad uvádím stručnou historii jedné takové školy v datech:

- 27. září 1991 - MŠMT zařazuje "Církevní gymnázium v Prostějově" do sítě církevních škol
- září 1992 - slavnostní zahájení provozu školy
- říjen 1995 - nová zřizovací listina, která upravuje název školy na "Cyrilometodějské gymnázium v Prostějově"
- 27. února 2006 - v souladu se zákonem 561/2004 (školský zákon) se právní forma školy mění na „školskou právnickou osobu“ (zápis v rejstříku škol 2005)
- září 2015 - rozšíření působení o základní školu (2. stupeň), změna názvu na „Cyrilometodějské gymnázium, základní škola a mateřská škola v Prostějově“.

Druhá výzkumná otázka se zabývala zjištěním aktuální situace počtu církevních středních škol v České republice dle jednotlivých kategorií oborů vzdělávání a porovnáním situace se Slovenskou republikou. V této kapitole se soustředím na situaci v Česku. Slovensku se budu věnovat v kapitole následující.

Nejvíce škol poskytuje střední všeobecné vzdělávání s maturitní zkouškou – gymnázia (K) – celkem 20 škol (tj. téměř polovina z celkového počtu 42 církevních škol), z toho 17 škol nabízí osmiletou formu studia. Biskupské gymnázium S. K. Neumana v Českých Budějovicích poskytuje zdarma šestileté studium s možností dvojjazyčného studia, kde v letošním roce žáky nepřijímali, žáci ale mohli studovat obor 7941K610, který nabízí studium některých předmětů v cizím jazyce. Tuto možnost letos využilo 17 žáků.

Církevní gymnázium v Plzni nabízí při školném 12000 ročně možnost studovat dálkově každou druhou sobotu. Touto formou ale dosud studovalo pouze 32 studentů, z nichž letos nastoupili čtyři.

Gymnázia jsou zastoupena ve všech regionech kromě Karlovarského a Libereckého kraje, kde dosud není ani jedna církevní střední škola. Na některých gymnáziích se platí školné, jiná jsou zdarma a nabízí i možnost stipendia. Závisí to především na regionu.

Střední odborné vzdělávání s maturitou (M) poskytuje celkem 15 škol (tj. cca jedna třetina z celkového počtu církevních škol), a to v devíti regionech. Celkem církevní školy nabízí

pouze osm maturitních oborů: Zdravotnický asistent, Zdravotnické lyceum, Sociální činnost, Pedagogické lyceum, Předškolní a mimoškolní pedagogika, Veřejnoprávní činnost, Bezpečnostní a právní činnost, Ekologie a životní prostředí. Poslední tři uvedené obory ale nabízí jen jedna škola, dá se tedy říci, že se církevní školství zaměřuje zejména na zdravotnické, sociální a pedagogické obory.

Střední odborné vzdělávání s maturitou a odborným výcvikem (obory kategorie L/0) poskytují jen dvě církevní školy, a to v oboru Gastronomie a v oboru Zdravotnický asistent. Střední odborné vzdělávání s výučním listem (obory kategorie H) lze získat v rámci církevních škol jen ve čtyřech regionech České republiky, celkem na šesti školách, a sice jen ve třech oborech. Pět z těchto škol nabízí obor Ošetřovatel a jedna SŠ gastronomická Adolpha Kolpinga nabízí obory Kuchař-Číšník a Cukrář.

Obory kategorie E, (tedy dříve nižší střední odborné vzdělání) se české církevní školství nezabývá. Na druhé straně se církev angažuje v oborech vzdělávání kategorie C a J, tedy středním vzděláním, které neposkytuje výuční list ani maturitní certifikát, protože je zaměřeno na žáky bez studijních předpokladů a žáky tělesně či mentálně postižené. V kategorii C najdeme devět praktických škol (v pěti regionech ČR - 4 katolické, 3 ČCE, 2 Slezská diakonie) a v kategorii J čtyři školy s oborem Pečovatelské služby (ve třech regionech ČR, všechny katolické).

Tabulka 5: Zastoupení církevních škol dle kategorií oborů vzdělání ve šk. roce 2016/17

Region	počet škol	Zastoupení v kategorii oboru vzdělání						
		C	J	E	H	L	M	K
Praha	8	2	2				3	3
Moravskoslezský	5	2				1	2	1
Vysočina	4					1	1	2
Jihomoravský	4					1	1	2
Středočeský	3	2	1					1
Královéhradecký	4	1				1	2	2
Olomoucký	3						1	2
Zlínský	3						1	2
Jihočeský	2	1						1
Plzeňský	3		1				1	1
Ústecký	2							2
Pardubický	1						1	1
Karlovarský	0							
Liberecký	0							
CELKEM	42	8	4	0	4	2	15	20

Zdroj: vlastní výpočty na základě databáze NÚV

Z hlediska podílu jednotlivých církví na zakládání středních škol lze uvést následující:

Největší měrou přispěla k zakládání církevních středních škol Církev římskokatolická s třiceti školami různých oborů i kategorií vzdělání, což činí 71 %.

Českobratrská církev evangelická dala vzniknout osmi školám (19 %), zaměřeným převážně sociálně – čtyřem praktickým školám, dvěma školám s výučním oborem Ošetřovatel, maturitnímu oboru zaměřenému na Sociální činnost a jedné Konzervatoři s oborem Hudba. Slezská církev evangelická augsburského vyznání založila dvě praktické školy v Krnově a Českém Těšíně (5 %).

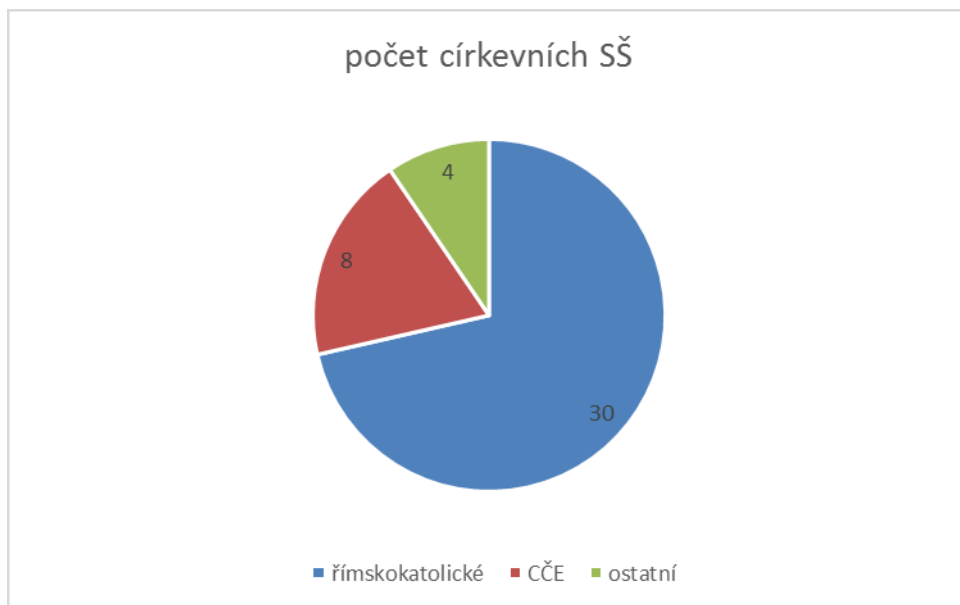
Jednu školu po vzoru amerických High school založil Sbor Jednoty bratrské.

Jedno židovské Gymnázium patří mezi tzv. Lauderovy školy.

V letošním roce se jednu Obchodní akademii pokusila založit Církev československá husitská, ale pro nedostatek zájemců daná škola nebyla a již ani nebude otevřena, v současné době je ve stádiu výmazu z rejstříku.

Pro názornost je připojen graf č. 2.

Graf č. 2: Podíl církví na počtu škol

Zdroj: vlastní výpočty

6 Situace církevních škol na Slovensku

Na Slovensku najdeme dle aktuálního seznamu církevních škol, vydaného v listopadu 2016 a uvedeného na webu slovenského ministerstva školství 44 samostatných církevních škol. Dalších 39 je pak spojených se základní, popř. i střední školou. Ve třech z nich je vyučovacím jazykem maďarština a jedna školka je bilingvní (založena 2016) – ve slovenštině a angličtině.

Základních škol je 69 samostatných a 64 spojené s jinými stupni. Některé z nich jsou umělecké, v některých je vyučovacím jazykem maďarština, dvě jsou bilingvní – jedna slovensko-anglická a jedna maďarsko-slovenská.

Slovenské církevní střední školství má 46 samostatných středních škol + 36 spojených škol (např. ZŠ+SŠ), tedy celkem 82, zatímco v Česku je jich jen 42.

Na Slovensku tedy najdeme mnohem více církevních škol zabývajících se preprimárním, primárním či sekundárním vzděláváním, než v Česku. Tato diplomová práce se soustřeďuje na střední vzdělávání, kde si klade za cíl porovnání jednotlivých kategorií oborů vzdělání v České a Slovenské republice.

6.1 Církevní střední školství na Slovensku

Na Slovensku je celkem 82 církevních středních škol, jsou zastoupeny ve všech osmi krajích. Kraje jsou v této části práce řazeny stejným způsobem, jako při rozboru situace v České republice, tedy také dle počtu církevních SŠ.

Pro účely dalšího porovnávání s Českou Republikou jsou relevantními údaji pouze jednotlivé obory středního vzdělávání, pokud škola poskytuje i jiné úrovně vzdělávání, jsou uvedeny pro ozřejmění širšího kontextu.

Školy jsou řazeny v pořadí gymnázia, odborné školy poskytující maturitní vzdělání, školy nabízející obory s výučním listem a ostatní školy. Data byla původně čerpána z katalogu azet.sk, kde ale přehled nebyl úplný. Proto jsem dále čerpala z webu slovenského ministerstva školství dále jen minedu.sk, a to v seznamu síť škol a školských zařízení a středisek a pracovišť praktického vyučování Slovenské republiky (část církevní školy a školská zařízení). Konkrétní data ohledně aktuální nabídky oborů jsem v případě středních odborných škol (tedy nikoli gymnázií) čerpala z webových stránek příslušné školy. Hlavním

důvodem bylo zjištění, že v některých případech je na minedu.sk uvedeno větší množství oborů, než škola nabízí na svých webových stránkách. To může být způsobeno tím, že stránky školy jsou aktualizované již na nabídku pro školní rok 2017/18.

Stupně vzdělání se v České a Slovenské Republice příliš neliší. Některé kategorie vzdělání (na Slovensku 5. pozice v ŠaUO), jsou ale označeny jinými písmeny. Pro názornost je přiložena tabulka č. 6.

- Slovenská kategorie D odpovídá praktické škole jednoleté, tedy v ČR kategorie C.
- Slovenská kategorie E odpovídá praktické škole dvouleté, tedy v ČR kategorie C
- Slovenská kategorie F by skladbou oborů odpovídala české kategorii E. Obory kategorie F, nicméně neposkytují výuční list, pouze vysvědčení a osvědčení o vzdělání, proto je daná kategorie pro potřeby této práce porovnávána s českou kategorií J.

V ISCED (1997 či 2011) jsou obory F zařazeny jako ISCED 2, tedy patří do nižšího sekundárního vzdělání, kam v České republice patří ze středního vzdělávání pouze praktické školy. Praktické školy ale v Čechách ani na Slovensku nenabízí konkrétní obory vzdělání. Obory vzdělání kategorie F tedy nelze srovnávat s českými obory kategorie C.

- Slovenská kategorie G s výučním listem odpovídá v ČR tříletému oboru s výučním listem (E).
- Obor vzdělání v kategorii i „Střední odborné vzdělání bez maturity a výučního listu.“ žádná slovenská církevní škola neposkytuje, v České republice odpovídá kategorii J.
- Slovenská kategorie oborů L odpovídá české kategorii L5.
- Kategorie oborů vzdělání H a M se v obou státech neliší.
- Slovenská kategorie oborů K nabízí maturitu a v některých oborech vzdělání i výuční list. V současné době jsou v Česku v ověřování některé obory kategorie L0, umožňující též získání obou certifikátů v rámci jednoho studia, žádná církevní škola je ale dosud nenabízí. Vzhledem k tomu, že kategorie L0 zajišťuje odborný výcvik stejně jako slovenská kategorie K a některé její obory také nabízí výuční list, je pro tento účel slovenská kategorie K porovnávána s kategorií L0.
- Slovenská kategorie J značí vzdělávání v gymnáziích a odpovídá české kategorii K.

Tabulka 6 Kategorie středního vzdělání na Slovensku

Členění stupně dosaženého vzdělání studijních oborů v ŠaUO - ISCED 2011		
5. pozice v ŠaUO	Dosažené vzdělání	ISCED 2011
D	Nižší střední vzdělání	244 242
	žáci s MP typ A po ukončení 2. stupně ZŠ – 4. ročník osmiletých středních škol; žáci s MP typ B po ukončení 2. stupně ZŠ	
E	Nižší střední odborné vzdělání	253 252
	absolventi praktických škol žáci odborných učilišť s mentálním (zaškolení, zaučení)	
F	Nižší střední odborné vzdělání	253
	absolvování 2 letých vzdělávacích programů středních odborných škol (bývalá učiliště, obory se zvláště upravenými učebními plány)	
G	Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem	352
	žáci Odborných učilišť s MP, kteří získali odborné vzdělání s výučním listem	
H	Střední odborné vzdělání s výučním listem	353
	Střední odborné vzdělání dosažené absolvováním středoškolských nematuritních vzdělávacích programů, ve kterých žáci získají výuční list	
I	Střední odborné vzdělání bez maturity a výučního listu	353
	Střední odborné vzdělání dosažené absolvováním středoškolských nematuritních vzdělávacích programů neposkytujícími výuční list	
J	Úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou	344
	Úplné střední všeobecné vzdělání na gymnáziích	
K	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou a výučním listem	354
	Úplné střední odborné vzdělání dosažené absolvováním vzdělávacích programů ukončených maturitou, ve kterých žáci získají i výuční list	
L	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou bez výučního listu – nástavbové	454
	Úplné střední odborné vzdělání dosažené absolvováním vzdělávacích programů ukončených maturitou po absolventy učebních oborů v nástavbovém studiu	

M	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez výučného listu)	354
	úplné střední odborné vzdělání dosažené absolvováním vzdělávacích programů ukončených maturitou	
N	postsekundární vzdělání pomaturitní	454
	Pomaturitní kvalifikační studium a pomaturitní inovační studium, pomaturitní zdokonalovací studium	

Zdroj: Minedu.sk (Národná klasifikácia vzdelania), překlad vlastní

6.1.1 Prešovský kraj

Nejvíce středních církevních škol se nachází v Prešovském kraji, celkem 19. Najdeme zde 13 gymnázií, 3 zdravotní školy, které nabízí maturitní (M) i výuční obory (H), 1 střední odbornou školu, která nabízí výuční obory (M) i maturitní nástavbu a 2 praktické školy.

- 1) **Gymnázium sv. Jána Zlatoústého**, Humenné – čtyřleté všeobecné gymnázium
- 2) **Gymnázium sv. Moniky**, Prešov – čtyřleté jazykové gymnázium, jedna třída s bilingvním studiem angličtiny
- 3) **Gymnázium bl. Matky Terezy**, Svidník – čtyřleté všeobecné gymnázium
- 4) **Církevní spojená škola Cyrila a Metoděje**, Snina – Gymnázium sv. Cyrila a Metoděje
Čtyřleté a osmileté všeobecné gymnázium, zaměření na cizí jazyky.
- 5) **Církevní spojená škola Cyrila a Metoděje**, Humenné – čtyř i osmileté gymnázium, zaměření všeobecné nebo cizí jazyky
- 6) **Církevní gymnázium sv. Mikuláše**, Stará Ľubovňa – zaměření všeobecné či bilingvní
- 7) **Gymnázium sv. Mikuláše Prešov**, zaměření biologie a chemie, cizí jazyky či všeobecné
- 8) **Církevní spojená škola**, Vranov nad Topľou – Církevní gymnázium sv. Františka z Assisi
- 9) **Církevní spojená škola Poprad** - Církevní gymnázium Pavla Ušáka Olivu – čtyřleté všeobecné gymnázium
- 10) **Gymnázium sv. Jána Bosca** Bardejov – čtyřleté a osmileté studium, možnost bilingvního studia

- 11) **Gymnázium Františka Asiského**, Levoča – všeobecné gymnázium, jazykové gymnázium
- 12) **Gymnázium bl. Pavla Petra Gojdiča**, Prešov – všeobecné gymnázium, možnost bilingvního studia
- 13) **Evangelické kolegiální gymnázium** Prešov – čtyřleté a osmileté studium, možnost bilingvního studia
- 14) **Církevní střední zdravotnická škola sv. Bazila Velkého**, Prešov
Maturitní obor (M): denní studium-zdravotnický asistent; večerní studium - obor s výučním listem (H) sanitář. Jako pomaturitní večerní studium je zde také nabízen nástavbový dvouletý obor zdravotnický asistent.
- 15) **Střední zdravotnická škola Milosrdného Samaritána**, Svidník – maturitní obory Zdravotnický asistent denní forma či dálková dvouletá forma (nástavbové pomaturitní studium), obor S výučním listem Sanitář (H) – jednoleté dálkové studium.
- 16) **Střední zdravotnická škola Štefana Kluberta**, Levoča – katolická škola s maturitními obory, nabízí i obor s výučním listem H. Maturitní obory (M) – zdravotnický asistent (možno též studovat ve dvouletém nástavbovém studiu), masér a masér pro zrakově hendikepované. Obor H – Sanitář – jednoleté zkrácené studium pro absolventy s výučním listem jiného oboru.
- 17) **Střední odborná škola sv. Klementa Hofbauera**, Podolíneč – katolická škola nabízející obory s výučním listem (H) Montér suchých staveb, Zpracovatel dřeva, Kadeřník a Kuchař; maturitní obory - (K) Kuchař, Kosmetické služby; Dvouleté nástavbové obory (L) Podnikání v řemesle a službách - denní i dálková forma studia a Stavebnictví, dále Vlasová kosmetika – zde je dálková forma umožněna, pokud je dostatečný zájem. Škola rovněž nabízí možnost jednoletého dálkového studia k získání dalšího výučního listu v oborech kuchař a kadeřník či na základě dohody s ředitelem i obory Montér suchých staveb či Zpracovatel dřeva.
- 18) **Praktická škola Jána Vojtaššáka** – součástí spojené školy internátní a nabízí střední vzdělání pro sluchově postižené žáky
- 19) **Evangelická spojená škola internátní**, Červenica – evangelická praktická škola internátní, která realizuje střední vzdělání pro hluchoslepe žáky

6.1.2 Košický kraj

V Košickém kraji je také široká nabídka církevních škol, celkem 13. z toho 8 gymnázií a 4 střední školy, 1 škola má maturitní (M) zaměření (pedagogické a sociální), jedna výuční (H) i maturitní obor (M) se zdravotním zaměřením a 2 mají velký výběr maturitních oborů i oborů s výučním listem (M i H), včetně možnosti nástavbového maturitního studia oboru L a oboru, kde žák získá v rámci studia výuční list i maturitu (K). Dále je zde 1 praktická škola.

- 1) **Gymnázium sv. Edity Steinové**, Košice – osmileté všeobecné gymnázium
- 2) **Gymnázium sv. T. Akvinského**, Košice – čtyř a osmileté všeobecné gymnázium
- 3) **Premonstrátní gymnázium**, Košice – zaměření všeobecné a jazykové
- 4) **Církevní gymnázium Štefana Mišíka**, Spišská Nová Ves – všeobecné gymnázium
- 5) **Církevní gymnázium Jana Křtitele**, Třebišov – všeobecné gymnázium
- 6) **Evangelické gymnázium Jana Amose Komenského**, Košice – osmileté všeobecné gymnázium a pětileté bilingvní slovensko-anglické studium
- 7) **Spojená škola sv. Košických mučedníků**, Košice – všeobecné katolické gymnázium – od roku 2017 nabízí možnost profilace v předmětu Programování – až pět hodin týdně ve spolupráci s IT firmami a IT odborníky z USA
- 8) **Gymnázium blahoslavené Sary Salkaházi**, Moldava nad Bodvou - vyučovací jazykem maďarský
- 9) **Katolická střední pedagogická škola sv. Cyrila a Metoděje**, Košice nabízí maturitní obory (M) Učitelství pro mateřské školy a vychovatelství, Sociálně-výchovný pracovník a obor Vychovatelství a ošetrovatelství. Škola dále nabízí navazující dálkový pomaturitní obor Učitelství pro mateřské školy a vychovatelství. Na dané škole lze dále pokračovat studiem oboru vyšší odborné školy Speciální pedagogika.
- 10) **Střední odborná škola sv. Cyrila a Metoděje**, Michalovce nabízí velmi široké spektrum oborů:
 - Maturitní obor s výučním listem – (K) kuchař; (K) maturitní obor kosmetik, (M) propagační grafika
 - Obory s výučním listem (H) kadeřník, kuchař, zlatník a klenotník, autoopravář

- Dvouleté nástavbové studium – (L) vlasová kosmetika, společné stravování a strojírenství.

Dle informace na webu slovenského ministerstva školství (minedu.sk) je zde oborů více, na webových stránkách školy pro rok 2017/18 je ale pouze výše uvedená nabídka.

11) **Církevní střední odborná škola sv. Jozafáta**, Třebišov je rovněž školou s mnoha obory:

- Pětiletý maturitní obor s výučním listem – (K) – Hotelová akademie
- Maturitní obory (M) - Škola v podnikání a Služby v cestovním ruchu
- Tříleté učební obory s výučním listem (H): Strojní mechanik, Autoopravář – mechanik, Cukrář, Kadeřník a Hostinský
- Dvouleté učební obory bez výučního listu (F): Strojní výroba, Výroba konfekce, Obrábění kovů, Zpracování dřeva, Stavební výroba a Technické služby v autoservisu (ISCED 2C).
- Dvouleté nástavbové studium s maturitou (L): Strojírenství – výroba a montáž přístrojů, strojů a zařízení, Provoz obchodu – vnitřní obchod, Společné stravování a Vlasová kosmetika.

12) **Církevní střední zdravotnická škola sv. Alžběty** – maturitní obor (M) Zdravotnický asistent, obor s výučním listem (H) Sanitář a večerní studium dvouletého pomaturitního nástavbového oboru Zdravotnický asistent, dále lze ve škole pokračovat ve vyšším odborném studiu Diplomovaná všeobecná sestra.

13) **Spojená církevní škola sv. Maximiliána Mária Kolbeho** – Praktická škola sv. Maximiliána Mária Kolbeho.

6.1.3 Kraj Žilina

V tomto kraji je celkem 13 středních církevních škol, z toho 7 gymnázií, 5 škol nabízí obory s maturitou (M), 3 z nich i obory s výučním listem (H) a 1 z nich umožňuje získat maturitu po absolvování oboru s výučním listem – obor (L); dále je zde 1 praktická škola.

1) **Evangelická spojená škola**, Martin – základní škola a Evangelické gymnázium

- 2) **Evangelická spojená škola**, Liptovský Mikuláš - Evangelické gymnázium Juraje Tranovského – bilingvní anglické gymnázium
- 3) **Církevní spojená škola Andreja Radlinského**, Dolný Kubín, Církevní katolícké gymnázium
- 4) **Spojená škola Kráľovny pokoje**, Žilina – čtyřleté katolícké gymnázium a základní škola sv. Cyrila a Metoděje – zaměření: všeobecné, na informatiku a na cizí jazyky
- 5) **Gymnázium sv. Andreja**, Ružomberok – osmileté studium zaměřené na cizí jazyk, čtyřleté všeobecné gymnázium
- 6) **Gymnázium sv. Františka z Assisi**, Žilina – zaměření cizí jazyky a všeobecné gymnázium
- 7) **Katolícká spojená škola** – gymnázium Andreja Škrábika, Rajec – zaměření matematika a fyzika, cizí jazyky a osmileté všeobecné gymnázium
- 8) **Pedagogická a sociální akademie sv. Marie Goretti**, Čadca
maturitní obory (M): učitelství pro mateřské školy a vychovatelství; vychovatelско-opatrovnícká činnost a sociálně-výchovný pracovník
- 9) **Církevní střední zdravotnická škola Marie Terézie Schererové**, (zřizovatel: katolícká kongregace Milosrdných sester) Ružomberok nabízí maturitní obor - zdravotnický asistent (M), tříletý nástavbový obor (VOŠ) diplomovaná všeobecná sestra. Učební obor s výučním listem (H) - sanitář. Pomaturitní nástavbové studium – zdravotnický asistent
- 10) **Církevní střední zdravotnická škola sv. Františka z Assisi**, Čadca poskytuje vzdělání v maturitním oboru (M) zdravotnický asistent a oboru s výučním listem (H) sanitář
- 11) **Obchodní akademie sv. Tomáše Akvinského**, Žilina nabízí pouze maturitní obory (M) obchodní akademie a obchodní a informační služby – mezinárodní obchodní vztahy.
- 12) **Střední odborná škola sv. Jozefa Robotníka**, Žilina (zřizovatel katolícká kongregace Saleziáni don Bosco) nabízí maturitní obory, obory s výučním listem s možností dalšího studia v nástavbovém oboru L:
 - Maturitní obor (M) – grafik digitálních médií

- Učební obor s výučním listem (H) – autoopravář, ten se od druhého ročníku specializuje na jednotlivé zaměření: automechanik, autoelektrikář, karosář, autolakýrník; výrobce nábytku; zedník; malíř a lakýrník.
- Žáci mohou dále získat maturitu v nástavbovém studiu (L) – dopravní provoz, dřevařská výroba, stavebnictví.

13) **Praktická škola sv. Jozefa**, Turzovka je součástí spojené internátní školy, nabízí střední vzdělání žákům s mentálním či kombinovaným postižením.

6.1.4 Kraj Bratislava

11 církevních středních škol – z toho 9 gymnázií a 1 konzervatoř, 1 Střední odborná škola s maturitními obory s odborným výcvikem (K) i obor s výučním listem (H) a možností nástavby (L)

- 1) **Gymnázium Matky Alexie** – všeobecné
- 2) **Gymnázium Sv. Uršuly** – všeobecné
- 3) **Bilingvní gymnázium C. S. Lewise** – slovensko-anglické bilingvní
- 4) **Evangelické lyceum** – všeobecné a slovensko-anglické bilingvní gymnázium
- 5) **Spojená škola sv. Vincenta de Paul** – čtyř i osmileté gymnázium - zaměření všeobecné nebo na cizí jazyky
- 6) **Spojená škola sv. Františka z Assisi**, Malacky – všeobecné gymnázium
- 7) **Spojená škola sv. Rodiny** – čtyř i osmileté všeobecné gymnázium
- 8) **Spojená škola sv. Františka z Assisi**, Bratislava – gymnázium zaměření všeobecné nebo na cizí jazyky
- 9) **Spojená škola de la Salle** – Gymnázium školských bratrů – čtyř i osmileté všeobecné gymnázium
- 10) **Církevní střední odborná škola elektrotechnická P. G. Frassatiho** – nabízí maturitní obory i obory s výučním listem (H) s možností nástavby:
 - Maturitní obory s odborným výcvikem (K) – grafik digitálních médií, mechanik počítačových sítí, mechanik elektronik.
 - Obor s výučním listem (H) – elektromechanik – zaměření užitková technika s možností dálkové maturitní nástavby (L) – elektrotechnika.

- 11) **Církevní konzervatoř v Bratislavě** – vzdělávání v uměleckých studijních oborech – pěvecký a hudebně-dramatický obor, různé instrumentální obory, obor církevní hudba. Specializační studium - instrumentální obory. Žáci skládají maturitní zkoušku, proto zařazují do kategorie (M) a poté pokračují ve vyšším odborném vzdělání.

6.1.5 Nitranský kraj

Najdeme zde celkem 10 středních škol - 8 gymnázií a dvě střední odborné školy, z nichž jedna nabízí maturitní zdravotnické obory (M) a ta druhá i večerní obor s výučním listem (H) a možností večerní pomaturitní nástavby.

- 1) **Piaristické gymnázium sv. Jozefa Kalazanského**, Nitra - všeobecné gymnázium
- 2) **Církevní spojená škola Panny Marie**, Kolárovo - osmileté gymnázium s vyučovacím jazykem maďarským.
- 3) **Gymnázium sv. Vincenta de Paula** v Topolčanech – všeobecné gymnázium
- 4) **Katolícká spojená škola F. Fegyvernekiho** s vyučovacím jazykem maďarským, Šahy - všeobecné gymnázium
- 5) **Katolícká spojená škola** - gymnázium sv. Vincenta de Paul Levice – všeobecné gymnázium
- 6) **Církevní spojená škola Marianum**, Komárno – Církevní gymnázium Marianum s vyučovacím jazykem maďarským – všeobecné gymnázium
- 7) **Spojená katolícká škola** – gymnázium sv. Cyrila a Metoděje, Nitra – zaměření cizí jazyky, všeobecné gymnázium nebo bilingvní studium
- 8) **Gymnázium Pétera Czeglédiho** Reformované křesťanské církve s vyučovacím jazykem maďarským – všeobecné gymnázium s vyučovacím jazykem maďarským
- 9) **Církevní škola užitkového výtvarnictví sv. Lukáše**, Topolčany nabízí maturitní obory (M) – propagační grafika, propagační výtvarnictví, konzervátorství a restaurátorství dřevořezeb, užitková malba. Od roku 2017/18 škola nabízí nové maturitní obory (M): fotografický design, grafický a prostorový design a dvouletý pomaturitní obor grafika vizuálních komunikací.

10) **Církevní střední zdravotnická škola sv. Vincenta de Paula**, Topolčany – nabízí maturitní obory (M) zdravotnický asistent a masér, obor s výučním listem (H) sanitář – roční večerní studium a dvouleté pomaturitní nástavbové večerní studium v oboru Zdravotnický asistent.

6.1.6 Trenčianský kraj

Trenčianský kraj nabízí 6 církevních středních škol. Jedno gymnázium, tři spojené školy, které nabízí gymnaziální obor a maturitní obory (M), v jedné z nich i obory s výučním listem (H) a maturitní obory s odborným výcvikem (K), v jednom z nich může žák získat maturitu i výuční list, škola dále umožňuje i získání středního vzdělání bez výučního listu (F).

- 1) **Piaristické gymnázium Jozefa Braneckého**, Trenčín – čtyř a osmileté všeobecné gymnázium
- 2) **Spojená škola sv. Jána Bosca**, Nová Dubnica - Gymnázium a SOŠ sv. Jána Bosca – všeobecné gymnázium a technické lyceum - výuka všeobecných a odborných technických předmětů, cizích jazyků, příprava studentů na studium na vysokých školách technického směru (M).
- 3) **Spojená škola sv. Jozefa**, Nové Město nad Váhom – gymnázium sv. Jozefa – všeobecné gymnázium
- 4) **Piaristická spojená škola Františka Hanáka** v Priedvidzi – gymnázium a SOŠ Františka Hanáka v Priedvidzi – všeobecné gymnázium a maturitní obory (K) grafik digitálních médií a operátor stavební výroby (v oboru je možno získat i výuční list), dále obor s výučním listem (H) – zedník (v roce 2017/18 již v nabídce chybí) a dvouletý obor bez výučního listu (F) – stavební výroba (ISCED 2C).
- 5) **Pedagogická a sociální akademie Sv. Andreja** - Svorada a Benedikta, Trenčín – maturitní obory (M) sociálně-výchovný pracovník, učitelství pro mateřské školy a vychovatelství
- 6) **Střední odborná škola sv. Rafaela**, Nemšová – maturitní obor (M) management regionálního cestovního ruchu

6.1.7 Trnavský kraj

Tento kraj má celkem 5 středních škol, z toho 4 gymnázia a jednu střední školu s maturitními obory (M) a možností pomaturitní nástavby.

- 1) Arcibiskupské gymnázium biskupa P. Jantauscha, Trnava – všeobecné gymnázium pro chlapce
- 2) Gymnázium Angely Merici v Trnavě – všeobecné gymnázium
- 3) Gymnázium Jana Bosca Šaštín – Stráže – všeobecné gymnázium
- 4) Gymnázium sv. Michala Archanděla, Piešťany – všeobecné gymnázium
- 5) Pedagogická a sociální akademie blahoslavené Laury – maturitní obory (M) – vychovatelství a opatrovnictví, učitelství pro mateřské školy, sociálně-výchovný pracovník, pedagogické lyceum.

Dvouleté škola nabízí nástavbové pomaturitní studium – denní: sociálně-právní činnost, večerní: speciální pedagogika, učitelství pro mateřské školy, vychovatelství.

6.1.8 Banskobystrický kraj

Zde jsou v rámci církevního školství zastoupena pouze gymnázia – celkem 5. z toho tři nabízí zaměření cizí jazyky, dvě jsou bilingvní a jedno je s vyučovacím jazykem maďarským

- 1) **Katolická spojená škola sv. Františka Assiského**, Banská Štiavnica – všeobecné gymnázium
- 2) **Katolické gymnázium Štefana Moyses**, Banská Bystrica – zaměření všeobecné a na cizí jazyky
- 3) **Evangelické gymnázium, Banská Bystrica** – zaměření osmileté gymnázium, cizí jazyky, nebo bilingvní
- 4) **Gymnázium Mihály Tompa** - reformované křesťanské církve s vyučovacím jazykem maďarským - osmileté, zaměření – cizí jazyky
- 5) **Evangelické gymnázium Tisovec** – bilingvní studium Slovenština-angličtina – pětileté a osmileté studium.

7 Porovnání situace církevních škol v České a Slovenské republice

V tabulce je uveden počet škol dle nabízených kategorií oborů vzdělání v rámci jednotlivých regionů na Slovensku. Vzhledem k tomu, že se písemné označení kódů některých oborů vzdělávání v jednotlivých státech liší, je nejprve uveden kód oboru používaný na Slovensku a pro srovnání je v závorce s hvězdičkou uveden kód oboru vzdělání používaný v České republice.

Tabulka 7

	Region	počet škol	Zastoupení v kategorii oboru vzdělání Slovensko							
			D,E (C*)	F (J*)	G (E*)	H	K (L0*)	L (L5*)	M	J (K*)
1	Prešovský	19	2			3	1	1	4	13
2	Košický	13	1	1		3	2	2	5	8
4	Žilina	13	1			3		1	5	7
3	Bratislava	11				1	1	1	1	9
6	Nitranský	10				1			2	8
5	Trenčianský	6		1		1	1		3	4
7	Trnavský	5							1	4
8	Banskobystrický	5								5
	CELKEM	82	4	2	0	12	5	5	21	58

Zdroj: vlastní analýza dle webových stran škol

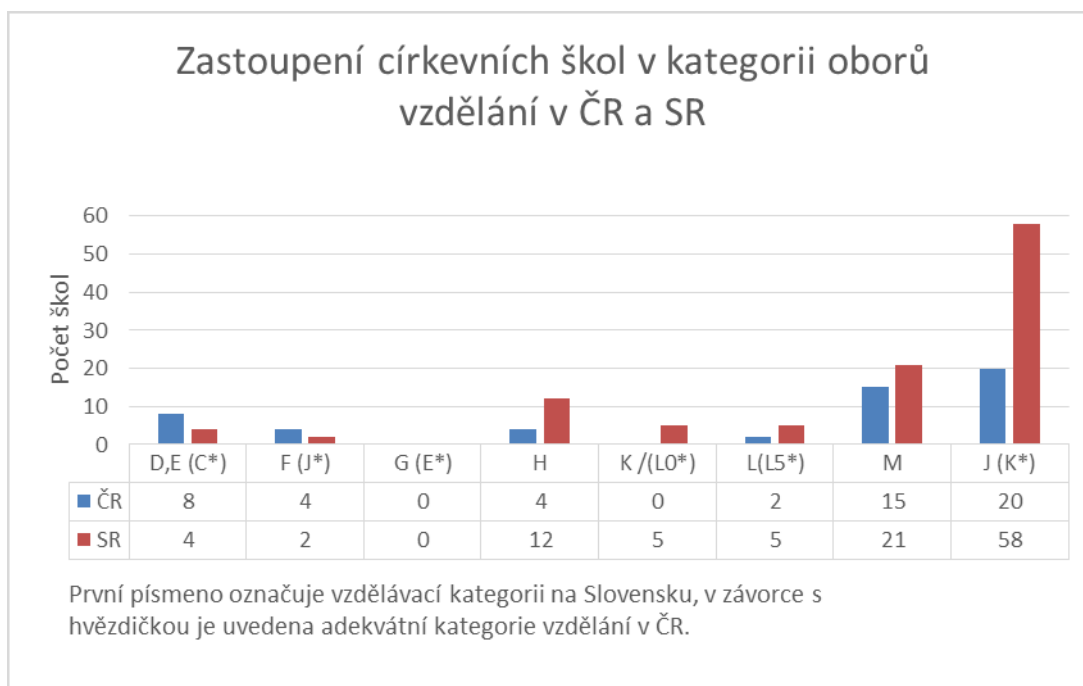
7.1 Oborové zastoupení církevních SŠ v ČR a SR

Církevních středních škol nalezneme na Slovensku 82, tedy téměř dvakrát více než v České republice, kde jich je 42. Je zřejmé, že nejvíce jsou zastoupeny obory vzdělání kategorie J (v České republice K) tedy gymnaziální obory. Ty jsou na Slovensku zastoupeny ve všech krajích a nabízí často i bilingvní studium či vzhledem k velké maďarské menšině i možnost studia v maďarštině.

Církevní konzervatoř je na Slovensku jen jedna, v hlavním městě Bratislavě. V rámci výčtu kategorií vzdělání je zařazena do kategorie M, protože poskytuje maturitní vzdělání, po kterém žáci pokračují v dalším studiu.

Níže uvedený graf č. 3 s tabulkou porovnává zastoupení v jednotlivých kategoriích oborů vzdělání v České a Slovenské republice.

Graf č. 3 – Zastoupení církevních škol v kategorii oborů vzdělání v České Republice a Slovenské Republice

Zdroj: vlastní výpočty

7.1.1 Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Do této úrovně středního vzdělání spadají:

- Gymnázia, která poskytují všeobecné, neprofesní vzdělání. V České republice mají značení K, na Slovensku značení J.
- Obory středního vzdělání s maturitní zkouškou, poskytující odborné, teda profesní vzdělání (v ČR i na Slovensku obory M).
- Obory středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (v ČR obory kategorie L0, na Slovensku obory K). Tyto obory v některých případech umožňují získat nejen maturitní zkoušku, ale i výuční list.
- Obory nástavbové pro absolventy učebních oborů, kteří chtějí získat maturitní zkoušku (v ČR kategorie L5, na Slovensku obory L).

V obou sledovaných státech je nejvíce zastoupena kategorie gymnázií (tedy neprofesní), dále pak odborné škol s maturitou (kategorie M). Zatímco v Česku je gymnaziálních oborů v církevním školství necelá polovina a další více než třetinu tvoří maturitní obory odborného

vzdělávání, na Slovensku jsou více než dvě třetiny oborů gymnaziálních a další více než čtvrtinu tvoří obory odborného vzdělání s maturitou.

Maturitní obory s odborným výcvikem (K) nabízí na Slovensku pouze pět škol, čtyři z nich nabízí návazné dvouleté maturitní studium L po absolvování oboru H. Další jedna škola nabízí pouze návazné maturitní studium L po absolvování oboru H. Školy v této kategorii nabízí rozmanité obory vzdělání, většinou jich nabízí více. Některé obory K umožňují i získání výučního listu.

V Česku žádná církevní škola nenabízí přímo studium maturitního oboru s odborným výcvikem (L0). Pouze dvě školy nabízí možnost pokračovat ve stejné škole navazujícím oborem s maturitou (L5). Jedna z nich nabízí možnost nástavby absolventům oboru Kuchař-Číšník ve dvouletém oboru Gastronomie (SŠ gastronomická Adolpha Kolpinga, Žďár nad Sázavou) a druhá v oboru Zdravotnický asistent navazující na obor Ošetřovatelství (SZŠ).

Na Slovensku ale velké množství církevních škol nabízí kromě běžného denního studia i pomaturitní studium. Tato možnost se v Česku uplatňuje jako zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. V porovnání se Slovenskem není v církevním školství nabízena tak často. Pomaturitní studium nebylo předmětem této diplomové práce, protože nepatří do sekundárního vzdělávání, a proto údaje nejsou vyčísleny.

České církevní odborné školství s maturitními obory vzdělání se prozatím soustřeďuje především na zdravotnické, pedagogické či sociálně laděné obory (jiné obory nabízí jen jedna škola), na rozdíl od Slovenska, kde se církevní školy zabývají nejrozličnějšími druhy oborů. Při současné demografické situaci a trendu, kdy je problém střední odborné školy naplnit svou kapacitu, se ale nedá očekávat výrazný posun v zakládání oborů církevního středního odborného vzdělávání. Lepší situace je v gymnaziálních oborech, kde je možno nabízet různé profílance, popř. dvojjazyčnou výuku.

7.1.2 Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělání s výučním listem zahrnuje kategorie E (na Slovensku G) a H.

- Kategorie E (na Slovensku G) – tříleté a ve výjimečných případech i dvouleté obory, jsou méně náročné a absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací.

Touto kategorií vzdělání se ani jeden ze sledovaných států nezabývá. Tato kategorie byla dříve i v České republice nazývána „Nižší střední odborné vzdělání“, což lépe vystihovalo její skutečnou náročnost.

- Kategorie H (zde je značení stejné v ČR i SR) – tříleté studium, po jehož absolvování lze dále pokračovat v nástavbovém studiu kategorie L5 a získat tak i maturitní vzdělání.

V České republice je tato kategorie zastoupena pouze čtyřmi školami – tj. méně než deset procent církevních středních škol, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole. Na Slovensku nabízí obory v kategorii H dvanáct škol tj. cca patnáct procent církevních středních škol. Procentuálně tedy není v zastoupení oborů kategorie H významný rozdíl, ale podíváme-li se na složení oborů, nabídka je na Slovensku mnohem širší. Nicméně některé obory nabízené pro rok 2016/17 již nejsou v nabídce pro rok 2017/18 – např. obor Zedník na Piaristické střední odborné škole Františka Hanáka, kde se podobné zaměření – Operátor stavební výroby dále nabízí pouze v maturitním oboru. V Čechách lze na církevní škole studovat obor s výučním listem Ošetřovatel (na třech školách) a Kuchař-číšník (na jedné škole).

V oboru H ani E nelze v církevním školství v současnosti očekávat výrazný nárůst, vzhledem k tomu, že je problém naplnit současné kapacity, jak je vidět i z tabulky 1 v příloze, v kolonce nově přijatých do prvního ročníku.

7.1.3 Střední vzdělání (bez výučního listu a maturitní zkoušky)

Jak již bylo uvedeno v kapitole 6, označení kategorie vzdělání se v rámci středního vzdělání nejen liší, ale je i těžké je přiřadit. Střední vzdělávání bez maturitní zkoušky a výučního listu (v ČR kategorie C, J, ve SR kategorie D, E a F, I) zahrnuje dvouleté vzdělávací programy (u oborů kategorie C - praktická škola i jednoleté), po jejichž absolvování získají žáci vysvědčení o závěrečné zkoušce. Tyto obory jsou určeny zejména pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

V Česku zajišťuje obory C, tedy praktické školy osm církevních škol a čtyři nabízí kategorii J – všechny obor Pečovatelství. Na Slovensku má tato úroveň vzdělání mnohem nižší zastoupení, praktické církevní školy (obory D a E) jsou zde pouze čtyři a dvě školy nabízí několik oborů kategorie F.

Zajímavé je, že na Slovensku jsou v kategorii F dvouleté technické pomocné obory, zařazené do ISCED 2. Týká se to oborů: Stavební výroba nebo Strojní výroba, Výroba konfekce, Obrábění kovů, Zpracování dřeva, a Technické služby v autoservisu. Všechny uvedené obory jsou v České republice tříleté, zařazené do kategorie E (tedy ISCED 3), kde absolventi získávají výuční list, tedy do kategorie, kterou se České církevní školství zatím nezabývá.

8 Závěr

V devadesátých letech minulého století bylo v České a Slovenské republice obnoveno církevní školství. Cílem této práce bylo prokázat, zda byl vzestup církevních středních škol v České republice postupný, či většina z nich vznikla v období těsně po sametové revoluci. Hlavním zjištěním je, že téměř dvě třetiny středních škol vznikly v období prvních tří let po sametové revoluci, a polovina zbylých škol vznikla před rokem 2000. Nicméně je zřejmé, že se církevní školství v průběhu uplynulých 27 let průběžně rozvíjelo a že v závislosti na demografické situaci rostl počet církevních škol se vzdělávacími programy vždy toho stupně středního vzdělání, kde nebyl nedostatek žáků či studentů. Na tom stupni vzdělání, kde žáci z demografických důvodů chyběli, církevní školství stagnovalo, avšak v žádném stupni středního vzdělání počet škol výrazně neklesal. Církevní školství bylo tedy v rámci školství jako celku velmi úspěšné.

Práce dále vyhodnotila počty církevních škol v ČR s bližším zaměřením na církevní střední školství a jednotlivé kategorie vzdělání byly porovnány se zastoupením v rámci kategorií vzdělání na Slovensku

Od rozdělení Československa uplynulo již čtvrt století. Proto bylo zajímavé srovnávat, zda vzdělávání, které bylo do té doby společné, nabíralo postupně jiný směr. V oblasti církevního školství podle očekávání Slovensko, kde je více věřících, má dnes více škol, a to na každém stupni vzdělání. Při zaměření na kategorie středního vzdělání se ale situace v církevním středním školství příliš neliší. V obou zemích mají v rámci církevního středního školství největší zastoupení gymnázia, následují střední školy poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou; středních škol se vzdělávacími programy s výučním listem je podstatně méně. Střední vzdělání (bez výučního listu a maturitní zkoušky) je v rámci církevního vzdělávání zastoupeno nejméně a je to jediná úroveň středního vzdělávání, které se v České republice věnuje dvakrát více škol než ve Slovenské republice.

České církevní odborné školství se prozatím soustřeďuje na zdravotnické, pedagogické či sociálně laděné obory vzdělání na rozdíl od Slovenska, kde se církevní školy zabývají širším spektrem oborů středního odborného vzdělání.

V rámci středního všeobecného vzdělání, tedy gymnaziálních oborů nabízí některá gymnázia na Slovensku možnost studovat v jazyce maďarském. To je pro Slovensko jistě vhodné, ale pro české podmínky by to nebylo využitelné.

Naproti tomu nabídka bilingvního studia, které je na Slovensku také mnohem běžnější než u nás, by mohla případné zájemce v Česku zaujmout. U nás ho z církevních škol nabízí pouze Biskupské gymnázium J. N. Neumanna v Českých Budějovicích, a to ve španělštině, nikoli angličtině, která je nyní považovaná za světový jazyk. Na Slovensku je možnost dvojjazyčného studia rozšířená a na církevním gymnáziu se nabízí ve většině regionů (pěti). U nás dvojjazyčné studium dosud rozšířené není – obor dvojjazyčné gymnázium byl zaveden k 1. 9. 2016. V současné době zároveň dobíhá předchozí obor – vybrané předměty v cizím jazyce, který rovněž nebyl příliš rozšířen. Další možnost profilace v předmětu programování, kterou od roku 2017 nabízí jedno katolické gymnázium v Košicích, je také příkladem dobré invence.

Přínosem této práce je komplexní přehled církevního středního školství v České republice a Slovenské republice a jejich porovnání v jednotlivých stupních a kategoriích vzdělání.

Práce dále poukazuje na zlepšující se organizovanost církevního školství a dokládá, že sekce církevního školství ČBK usiluje o stále lepší zastřešení církevního školství a tím i zlepšení budoucích možností církevních škol. Ze srovnání náplně činnosti českých i mezinárodních školských církevních organizací jasně vyplývá, že se zabývají aktuálními tématy dnešní doby, tedy že církevní školství i organizace, které jej podporují, jsou moderními institucemi, které nepatří jen k evropské historii, ale i k její budoucnosti.

Seznam použitých informačních zdrojů

Publikace:

1. DĚKANOVSKÁ, Kateřina, SCHEU, Harald Christian a Jakub KŘÍŽ (eds.). *Právní postavení náboženských menšin*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 97, ISBN 978-80-87146-82-8.
2. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Zkoumání dokumentů. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 130. ISBN 978-80-7367-685-4.
3. HORÁK, Záboj. *Církev a české školství: právní zajištění působení církvi a náboženských společností ve školství na území českých zemí od roku 1918 do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3623-5.
4. PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.
5. SPRATEK, Daniel. *Evropská ochrana náboženské svobody*. 1. vydání. Brno: L. Marek, 2008. *Deus et gentes*. ISBN 9788087127131.

Elektronické zdroje:

- 1) *Azet katalóg* [online]. Ringiel Axel Springer, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.azet.sk/katalog/cirkevne-stredne-skoly/>
- 2) BLAŽKOVÁ, T. Většina žaček je vírou nepolíbená, říká ředitel pražské katolické školy. *IDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/karolicka-skola-praha-rozhovor-s-reditelem-fkp-/praha-zpravy.aspx?c=A151116_2205995_praha-zpravy_mav
- 3) Casson, Ann. *Religion, Education and Values, Volume 3: Fragmented Catholicity and Social Cohesion: Faith Schools in a Plural Society*. Oxford, GBR: Peter Lang AG, 2012. ProQuest ebrary. [cit. 2016-04-15]

- 4) Ceec: documents. *Catholic Schools in Europe* [online]. Brussels: European Committee for Catholic Education, 2015, s. 118-119 [cit. 2016-06-07]. Dostupné z: http://enseignement.catholique.be/ceec_wp/?page_id=22&lang=en
- 5) Čech, M: Novela MŠMT vytváří tlak na zavedení školního. *Radio Proglas: K větší slávě Boží* [online]. Brno: Zpravodajská redakce, 2014 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://zpravy.proglas.cz/ocekavame/martin-cech-novela-msmt-vytvari-tlak-na-zavedeni-skolneho/>
- 6) Čtvrtstoletí České školní inspekce – slavnostní setkání v Senátu PČR. *Česká školní inspekce: Články* [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2016 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Vyhledavani?searchtext=pcr&searchmode=anyword>
- 7) *Gerfec: Le groupement européen pour la Recherche et la Formation des enseignants de toutes Convictions* [online], s. 1-7 [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: <http://gerfec.org/wp-content/uploads/2014/10/7.-Pr%C3%A9sentation-GERFEC-English.pdf>
- 8) *Information on Catholic Schools in Europe* [online]. Brussels: CEEC, 2008 [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: http://enseignement.catholique.be/ceec_wp/wp-content/uploads/2014/01/Information-on-Catholic-Schools-in-Europe-2008-2009.pdf
- 9) *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://infoabsolvent.cz/>
- 10) KASPER, Tomáš. Jenské školství v Nizozemí. *Metodický portál: Články* [online]. 30. 05. 2007, [cit. 2016-10-27]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/1402/JENSKE-SKOLSTVI-V-NIZOZEMI.html>>. ISSN 1802-4785.

- 11) Kdo jsme: Ekumenická rada církví v České republice (ERC) - KDO JSME? *Ekumenická Rada Církví v ČR* [online]. Praha: Ekumenická Rada Církví, 2012 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: http://www.ekumenickarada.cz/15/kdo_jsme
- 12) LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV a SVOBOD: Čl.16. *Poslanecká sněmovna parlamentu České Republiky* [online]. Praha, 1992 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- 13) McGraw, Bb 2015, Liberal Multiculturalism and Confessional Religious Schooling, *Political Studies*, 63, 5, pp. 1087-1102, Humanities Source, EBSCOhost, [cit. 2016-03-31].
- 14) *Národná klasifikácia vzdelania* [online]. Bratislava: MŠVVaŠ sr, 2016 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.minedu.sk/data/files/3772.pdf>
- 15) OIEC: *Catholic International Education Office* [online]. Brussels: OIEC General Secretariat, 2013 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.infoiec.net/en/SitePages/proy_resc.aspx
- 16) *Sieť škôl a školských zariadení Slovenskej republiky: časť: cirkevné školy a školské zariadenia* [online]. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výzkumu a športu Slovenskej Republiky, 2016 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://www.cvtisr.sk/buxus/docs//JH/cirkevne_sasz.pdf
- 17) *Soukromé a církevní základní školy* [online]. 2009, , 1 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20535736/w331209a5.pdf/c58bbaf2-a253-41b9-afc1-4aa3da9b683f?version=1.0>
- 18) Střední školy: seznam středních škol v ČR. *Atlas školství: Kam na školu* [online]. Brno: P.F.Art, 2016 [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: <http://www.atlaskolstvi.cz/>
- 19) Střední vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2016 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

- 20) ZACHAROVÁ, Edita, Ján HERICH a Anton KVASSAY. *Sprievodca neštátnymi školami a školskými zariadeniami: regionálne školstvo 1990 - 2011* [online]. Aktualizovaná verze 2012. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ústav informácií a prognóz školstva, 2012 [cit. 2016-05-31]. Dostupné z: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/JH/sprievodca_ns_aktualizovane_12.pdf
- 21) ZACHAROVÁ, Edita, Ján HERICH, Anton KVASSAY a Ján Urban. *Sprievodca neštátnymi školami a školskými zariadeniami: regionálne školstvo 1990 - 2015* [online]. Aktualizovaná verze 2016. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Centrum vedecko-technických informácií SR, 2016 [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: http://www.cvtisr.sk/buxus/docs//JH/sprievodca_NS16.pdf
- 22) *Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989: (v oblasti regionálního školství)* [online]. Praha: MŠMT, 2009 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/fileF10376>

Právní předpisy:

- 1) Dekret prezidenta republiky č. 132/1945 Sb. (o vzdělání učitelstva na pedagogických a jiných fakultách (odděleních) vysokých škol (§1))
- 2) Ústava Československé socialistické republiky ze dne 11. července 1960 č. 100/1960, ve znění pozdějších zákonů
- 3) Ústavní zákon č. 135/1989 Sb. Čl. 24 odst. 2
- 4) Zákon č. 171/1990 Sb., §57 odst. 3 o soustavě základních a středních škol (školský zákon)
- 5) Zákon č. 564/1990 Sb. (zákon České národní rady o státní správě a samosprávě ve školství)

- 6) Zákon č. 138/1995 Sb. čl.1, odst.1 (o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (Školský zákon).
- 7) Zákon č. 132/2000 Sb. O změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze. §12 odst. 5 písm. a
- 8) Zákon č. 3/2002 Sb. Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). §6 odst. 1, §7 odst. 1 písm. e.
- 9) Zákon č. 284/2002 Sb. o státní správě a samosprávě ve školství §57b ods.1, čl. II. bod 13
- 10) Zákon č. 182/2003 Sb. čl.1 o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (Školský zákon).
- 11) Zákon č. 561/2004 o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (Školský zákon) §8. odst. 6
- 12) Vyhláška č. 452/1991 Sb. o zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společenství, §2 až 6

